

სულიო კორტასარი

კლასობანა

არეტე 2015

ხულიო კორტასარი, **კლასობანა**
Julio Cortázar, **RAYUELA**

ესპანურიდან თარგმნა
მერი ტიტვინიძემ

რედაქტორი
გიორგი დარსალია

კორექტორი
ირმა არჩუაშვილი

ტექნიკური მომსახურება
თამაზ ჩხაიძე

მხატვარი
ნინო ეკიზაშვილი

ნიგნზე მუშაობდნენ: ნინო ჯორჯაძე, ნინო თხილიშვილი

**გამომცემლობა მადლობას უხდის დახმარებისთვის
ბიძინა მაცაშვილს და ეთერ დიდმანიძეს**

მეორე გამოცემა, 2015

© ხულიო კორტასარის მემკვიდრეები, 1963
© არეტე, 2010

© Heirs of JULIO CORTÁZAR, 1963
© Arete, 2010

ISBN-10 99940-54-49-X
ISBN-13 978-99940-54-49-7
EAN 9789994054497

სახელმძღვანელო ცხრილი

ეს წიგნი, ერთგვარად, რამდენიმე წიგნია, თუმცა მთავარი მაინც ორი წიგნია.

პირველი იკითხება ჩვეულებრივად, გაბმით, მიყოლებით და მთავრდება 56-ე თავით, რომლის ბოლოში აღნიშნული სამი ვარსკვლავი შეეფარდება სიტყვას "დასასრული". ამდენად, მკითხველს შეუძლია აღარ გააგრძელოს კითხვა და ამის გამო არც სინდისის ქენჯნა იგრძნოს.

მეორე წიგნი იწყება 73-ე თავიდან იმ თანმიმდევრობით, როგორცაა აღნიშნული ყოველი თავის ბოლოს ფრჩხილებში. იმ შემთხვევაში, თუკი მკითხველი დაიბნევა, ან დაავინყდება რას რა უნდა მოჰყვეს, შეუძლია ისარგებლოს მოცემული ცხრილით:

73 – 1 – 2 – 116 – 3 – 84 – 4 – 71 – 5 – 81 – 74 – 6 – 7 – 8 – 93 – 68
– 9 – 104 – 10 – 65 – 11 – 136 – 12 – 106 – 13 – 115 – 14 – 114 – 117 –
15 – 120 – 16 – 137 – 17 – 97 – 18 – 153 – 19 – 90 – 20 – 126 – 21 – 79
– 22 – 62 – 23 – 124 – 128 – 24 – 134 – 25 – 141 – 60 – 26 – 109 – 27 –
28 – 130 – 151 – 152 – 143 – 100 – 76 – 101 – 144 – 92 – 103 – 108 –
64 – 155 – 123 – 145 – 122 – 112 – 154 – 85 – 150 – 95 – 146 – 29 –
107 – 113 – 30 – 57 – 70 – 147 – 31 – 32 – 132 – 61 – 33 – 67 – 83 –
142 – 34 – 87 – 105 – 96 – 94 – 91 – 82 – 99 – 35 – 121 – 36 – 37 – 98 –
38 – 39 – 86 – 78 – 40 – 59 – 41 – 148 – 42 – 75 – 43 – 125 – 44 – 102 –
45 – 80 – 46 – 47 – 110 – 48 – 111 – 49 – 118 – 50 – 119 – 51 – 69 – 52
– 89 – 53 – 66 – 149 – 54 – 129 – 139 – 133 – 140 – 138 – 127 – 56 –
135 – 63 – 88 – 72 – 77 – 131 – 58 – 131 -

იმისათვის, რომ ადვილად და სწრაფად იპოვოთ შესაბამისი თავები, ყოველ გვერდზე მითითებულია ამ თავის შესატყვისი ნომერი.

იმ იმედით შთაგონებული, რომ სიკეთეს ვიქმ, მეტადრე ახალ-გაზრდების საკეთილდღეოდ და შემწეობას ვუწევ მათ სულიერ და ზნეობრივ გადახალისება-გაჯანსაღებაში, სწორედ ამიტომ შევადგინე წინამდებარე კრებული მაქსიმებისა, რჩევა-დარიგებებისა თუ წეს-კანონებისა, რაიც არის საფუძველთა-საფუძველი საყოველთაო მორალისა და სასიკეთოა ყოველი ადამიანის სულიერი და ხორციელი ბედნიერებისთვის, მათი ასაკის, მდგომარეობისა თუ ცხოვრების პირობების მიუხედავად. ამასთან, იგი დახმარებას გაუწევს არა მარტო სამოქალაქო და ქრისტიანული რესპუბლიკების აყვავებასა და კეთილდღეობას, სადაც ჩვენ ვცხოვრობთ, არამედ ნებისმიერ რესპუბლიკებსა თუ ხელისუფლებას, რომლებსაც კი თვით ყველაზე ღრმად მოაზროვნე და გულისხმიერი ფილოსოფოსები გაიხსენებენ.

ბიბლიისა და საყოველთაო მორალის სული, ამონარიდები ძველი და ახალი აღთქმიდან, დანერილი ტოსკანურ ენაზე აბატი მარტინის მიერ და მის მიერვე მოხმობილი ციტატები:

თარგმნილია კასტილიურ ენაზე წმინდა კაიეტანოს კონგრეგაციის სწავლული კლერიკალის მიერ.
ნებადართულია.

მადრიდი, გამოქვეყნებულია ასნარის მიერ, 1797.

ყოველთვის, როცა აცივდება, მით უმეტეს შემოდგომის შუა რიცხვებში, რაღაც გიჟური ფიქრი ამეკვიატება, მომინდება ხოლმე რამე ექსცენტრული თუ ეგზოტიკური ჩავიდინო, მაგალითად, გადავიქცე მერცხლად და თბილი ქვეყნებისკენ გავფრინდე, გადავიქცე ჭიანჭველად, რომ ჩავძვრე სოროში და ზაფხულში მოძიებული საზღვრდოთი ვიკვებო, გადავიქცე გველად, ზოოპარკში, თბილ შემინულ გალიებში რომ ჰყავთ და უფრთხილდებიან სიცივისგან არ გაშემდნენო, იმ ადამიანებივით არ გაშემდნენ, რომელთაც იმის საშუალება არა აქვთ, თბილი ტანისამოსი იყიდონ, არც ნავთი მოეძევათ, არც ნახშირი, არც ბენზინი, იმის ფულიც კი არ გააჩნიათ, რომ არაყი მაინც იყიდონ და ცოტა გათბნენ; ოღონდ ეს ბოროტად არ გამოიყენონ, რამეთუ ბოროტება მანკიერებად გადაიქცევა ხოლმე და ცოდვისკენ გიბიძგებს, ხოლო ცოდვიდან ხორციელ და სულიერ დაცვამდე ერთი ნაბიჯია; მერე კი, თუკი ერთხელ დაგიცდა ფეხი და თავდაღმართზე დაეშვი, ხელს აღარავინ მიგაშველებს, მთელ ქვეყნიერებაზე კაცი არ მოიძებნება, ნაძირალების სანაგვიდან რომ ამოგათრიოს, არავინ გამოჩნდება ტალახიდან, აშმორებული ქაობიდან რომ ამოგიყვანოს. შენც კონდორივით არ დაგემართოს, სანამ ახალგაზრდაა, ბოინობს და დაფრინავს მთის მწვერვალებზეც კი, დაბერდება და ძრავამოშლილი ბომბდამშენივით დაენარცხება მიწაზე. ღმერთმა ქნას, ჩემი ნათქვამ-ნაწერი ვინმემ ყურად იღოს, ვინმეს გამოადგეს, დაუკვირდეს, რასაც სჩადის, რომ მერე სანანებლად არ გაუხდეს, საკუთარ თავს არ დააბრალოს, ყველაფერი ჯანდაბის გზას არ გაუყენოს.

სესარ ბრუტო. ვინ მინდოდა ვყოფილიყავი, ის რომ არ ვიყო, ვინც ვარ. (თავი – "წმინდა ბერნარდის ქოფაკი")

იმ მხრიდან

"ისე არაფერი კლავს ჩვენში ადამიანს,
როგორც იმის აუცილებლობა,
რომ წარმოაჩინო შენი ქვეყანა."

ჟაკ ვაშე, (წერილიდან ანდრე ბრეტონისადმი)

1

შევხვდები კი მაგას? რამდენჯერ ყოფილა, სახლიდან რომ გამოვიდოდი, სენის ქუჩას გაეუყვებოდი, მერე თალიდან კონტის სანაპიროზე გავიდოდი, მდინარეზე მონაცრისფრო-ზეთისხილისფერ ნისლში ძლივს რომ ვარჩევდი საგანთა მოხაზულობას, მაშინ დავლანდავდი ხელოვნების ხიდზე მის სიფრიფანა სილუეტს, ხან აღმა-დაღმა რომ მიდი-მოდიოდა, ხანაც რკინის მოაჯირს დაენდობოდა და წყალს ჩააჩერებოდა. რალა თქმა უნდა, მეც მაშინვე გადავირბენდი ქუჩაზე, ავევლებოდი ხიდის კიბეებს, ერთბაშად გავვარდებოდი ვინრო გასასვლელში და უმალ მაგასთან გავჩნდებოდი. ის კი გაიღიმებდა, მაგრამ გაკვირვებით არ გაიკვირვებდა, რადგან მასაც ჩემსავით სჯეროდა, რომ ვითომ მოულოდნელი შეხვედრა ყველაზე მოსალოდნელია ცხოვრებაში და რომ შეხვედრების წინასწარ დათქმა მარტო იმ ადამიანებს სჩვევიათ, რომლებსაც მხოლოდ ხაზიან ქალღმრთელებზე შეუძლიათ წერა და რომლებმაც ტუბს ძირში უნდა მოუჭირონ ხელი, რომ პასტა გამოადინონ.

მაგრამ ახლა მაგა ხიდზე არ დამხვედრია, ეგებ მისი ნაზი სახე და თითქმის გამჭვირვალე კანი სადმე მარეს კვარტლის სადარბაზოში გამოკრთეს, ანდა შემწვარი კარტოფილის გამყიდველს ელაპარაკებოდეს, ანდა სევასტოპოლის ბულვარზე სულაც ცხელ სოსისებს შეექცეოდეს. მე კი მაინც ავედი ხიდზე, თუმცა მაგა არც იქ დამხვედრია. იმ დღიდან მისი კვალიც დავკარგე, აღარსად შემხვედრია; და თუმცა ორივემ კარგად ვიცოდით ჩვენი პარიზული ბინების ყოველი კუთხე-კუნჭული, რომელთაც ფსევდო-სტუდენტებს აქირავებდნენ, ვიცოდით ყოველი საფოსტო ბარათიც კი, იაფფასიან ჩარჩოში ჩასმული ან უგემურ შპალერზე მიკრული, ეს ერთგვარი სარკმელი საიდანაც ვჭვრეტდით ბრაკის, გირლანდაიოს და მაქს ერნსტის სამყაროს, მაინც ერთმანეთს სახლებში არ ვეძებდით, გვერჩინა სადმე ხიდზე შეხვედროდით, თუნდაც კაფეს ტერასაზე, კინოკლუბში, ანდა სულაც ლათინური კვარტლის რომელიმე ეზოში, მანანალა კატების მყუდრო კუთხეში; და ასე დავხვებებოდით ქუჩა-ქუჩა, მაგრამ არ ვეძებდით ერთიმეორეს, რამეთუ ვიცოდით, ამ ხეტიალში მაინც შევიყ-

რებოდით. ოჰ, მაგა, თუკი რომელიმე ქალს მიგამსგავსებ, ისეთი განცდა მაქვს, თითქოს გამაყრუებელ სიჩუმეს შევეჯახეო, ბროლის ნატეხივით ბასრ სიჩუმეს, რაც, სამწუხაროდ, ისევე იმსხვრევა, როგორც სველი ქოლგა შემოგვემსხვრა ხელში; მართლა, მაგა, ხომ გახსოვს ის ძველი ქოლგა, მანსურის პარკში მსხვერპლივით რომ შევწინრეთ ხრამს მარტის იმ სუსხიან გვიან საღამოს, ის ქოლგა, მანამდე თანხმობის მოედანზე რომ იპოვე ცოტა ხნის წინ, უკვე კარგად შელახული, თუმცა ერთხანს კარგად ხმარობდი, განსაკუთრებით მეტროსა და ავტობუსებში გზა რომ გაგეკვლია. მაინც რა დაბნეული და მოუხერხებელი იყავი, ან რატომ ფიქრობდი ხოლმე სულ იმ ნაირფერ ჩიტებზე, თუ იმ უცნაურ გამოსახულებაზე, ორმა ბუზმა რომ დატოვა მანქანის სახურავზე. იმ საღამოს ერთი დღეგმა ატყდა და, როცა პარკში შევედი, შენ ამაყად დააპირე იმ ქოლგის გაშლა, მაგრამ შენს ხელებში უეცრად თითქოს ნამდვილი ქარ-ბორბალა დატრიალდა, მანებმა გაგლიჯა ქსოვილი და ერთმანეთში ისე აირ-დაირია და გაიხლართა, რომ თავზე შავი ღრუბელივით ჩამოგვემხო, ჩვენ კი გიჟებივით ვიცინოდით ამ თავსხმა წვიმაში და თან ქოლგის დაკეცვას ვცდილობდით; მერე ვიფიქრეთ, მოედანზე ნაპოვნმა ქოლგამ ღირსეულად უნდა დაასრულოს თავისი დღენიო და ჯობია ისევე ამ პარკში და არა სადმე ნაგავში ან გზის გადაღმაო. მაშინ მეც რაც შემეძლო გულდაგულ დავკეციე, პარკში ყველაზე შემალღებელი ადგილი მოვიძებნეთ, რკინიგზის თავზე პატარა ხიდზე ავედით, რაც ძალი და ღონე მქონდა მოვიქნე და პირდაპირ ხრამში გადავუძახე; შენ კი ისეთი კივილი აღმოგხდა იმ წუთში, ვამპირის წყევლასავით ჩამესმა; ქოლგა კი ხრამში სველ ბალახებსა და ბუჩქებში ისე ჩაეფლო, ვითარცა გემი მწვანე, მღვრიე წყალში, *a la mer qui est plus félonesse en été qu'en hiver*¹, როცა ვერაგი ტალღა ერთიანად დანთქავს; მაგა, ჩვენ კიდევ კარგა ხანს განვაგრძობდით მისი უკანასკნელი განსასვენებლის სახელების ჩამოთვლას და ჟუენველზე და პარკზე შეყვარებულები ვიდექით ასე ერთმანეთს გადაჭდობილები, ვითარცა ორი დაღტობილი ხე, ან რომელიღაც საშინელი უნგრული ფილმის მსახიობები; ამ დროს კი ჩვენი ქოლგა ეგდო წუმპეში, როგორც პატარა, შავი, გასრესილი მწერი, ეგდო უქმად და უსარგებლოდ იმ თავისი მანებითა და ზამბარებით.

¹ ზღვა, რომელიც ზაფხულში უფრო მზაკვარია, ვიდრე ზამთარში (ფრანგ.).

დამთავრდა, მან დაასრულა თავისი გზა. ოჰ, მაგა, მერე ვიკმარეთ ჩვენ ეს ყველაფერი!

ახლა რალამ მომიყვანა ხელოვნების ხიდზე? მგონი, დეკემბრის ამ ხუთშაბათ დღეს მარჯვენა სანაპიროზე გასვლას ვაპირებდი, ლომბარის ქუჩაზე პატარა კაფეში ღვინოს დავლევდი, მერე კი მადამ ლეონის მოვინახულებდი, ჩემს ხელისგულს დახედავდა, შორეულ მოგზაურობასა და თავგადასავლებს მიწინასწარმეტყველებდა. აი, შენ კი ვერასოდეს წაგიყვანე მადამ ლეონისთან, შენს ხელისგულზეც რომ დაეხედა, მეშინოდა შენს ხელისგულზე არ ამოეკითხა სიმართლე ჩემზე, რადგან შენ ყოველთვის იმ საშინელ სარკედ მეჩვენებოდი, ჩემს სახეს რომ დაგანახებდა, იმ შემზარავ ჩემივე გამეორებას; და ის, რაც ერთმანეთის სიყვარული გვეგონა, მე ისე წარმომედგინა, თითქოს ვიდექი შენ წინაშე, ხელში მეჭირა ყვითელი ყვავილი, ხოლო შენ – მწვანე სანთლები, დრო კი სახეში წელი წვიმის შხეფებად გვაყრიდა უარს, განშორებას და მეტროს ბილეთებს, აი რატომ არ წაგიყვანე მადამ ლეონისთან, მაგა; მეც ვიცოდი, რატომაც მითხარი, რომ არ გესიამოვნებოდა, თუკი ვერნეის ქუჩაზე დაგინახავდი, პატარა ბიბლიოთეკაში რომ დადიოდი, იქ, სადაც წელში მოხრილი მოხუცი ათასობით კართოტეკის ბარათს ავსებს და იცის ყველაფერი, რაც კი შეიძლება იცოდეს კაცმა ისტორიოგრაფიის სფეროში. შენ კი იქ დადიოდი, რომ კატას მოფერებოდი, ამაზე მოხუცი უარს არც გეტყოდა, იმითიც კმაყოფილი იყო, მაღალი თაროდან წიგნს თუ ჩამოუღებდი; იქ შენ დიდ შავსაკვამურიან ლუმელთანაც თბებოდი და არც ეს გინდოდა, მე რომ მცოდნოდა. ეს ყველაფერი თავის დროზე უნდა გვეთქვა, მაგრამ, სამწუხაროდ, ეს დრო ვერ შევარჩიეთ და ახლაც, როცა ხიდზე მოაჯირს დაყრდნობილი გავყურებ მუქ ღვინისფერ ბარჯას, დიდ ლამაზ პრიალა ხოჭოსავით რომ მიცურავს, ვხედავ თეთრ წინსაფრიან ქალს მავთულზე სარეცხს რომ ჰფენს, ვხედავ ჰენზელისა და გრეტელის დროინდელ ფარდებჩამოფარებულ, მწვანედ შეღებილ ფანჯრებს, ახლაც ვეკითხები საკუთარ თავს, ჰქონდა კი ამ როდესო, ამ წინ და უკან ბორიალს რაიმე აზრი-მეთქი, რადგან ლომბერის ქუჩამდე მისვლა ჩემთვის უფრო ადვილი იყო, სენ მიშელისა და ოშანჟის ხიდზე თუ გადავიდოდი; შენ რომ იქ დამხვედროდი იმ საღამოს, როგორც არაერთხელ დამხვედრიხარ, უყოყმანოდ ვიტყვოდი,

ჰქონდა-მეთქი, მაგრამ შენ იქ არ დამხვდი, ახლა, როცა მარცხი განვიცადე, ქურთუკის საყელოს ავინევ და დავუყვები სანაპიროს, ჩავუვლი მალაზიებს შატლემდე, გავცდები სენ ჟაკის კოშკის იისფერ ჩრდილს, ავუყვები ჩემს ქუჩას, ვიფიქრებ შენზე, იმაზე, რომ ვერ შეგხვდი და კიდევ, მადამ ლეონიზეც.

ის კი ვიცი, რომ ერთ მშვენიერ დღეს ჩამოვედი პარიზში, ერთხანს ვალეებით გამქონდა თავი, მეც იმას ვიქმოდი, რასაც სხვები, იმას ვუყურებდი, რასაც სხვები. და აი, ერთ დღესაც შერშმიდის ქუჩაზე შენ გამოხვედი კაფედან და ჩვენ ერთმანეთს გამოველაპარაკეთ. იმ საღამოს რატომღაც ყველაფერი უსიამოვნოდ წარიმართა, რადგან ჩემი არგენტინული ჩვევები ნამდაუნუმ ქუჩიდან ქუჩაზე გადასვლა-გადმოსვლას, ოდნავ განათებულ ქუჩებში ჩემთვის სრულიად უმნიშვნელო ვიტრინების თვალიერებას არ მანებებდა; ამიტომ უხალისოდ მოგყვებოდი და ვფიქრობდი, რა თავქარიანია და გაუზრდელი-მეთქი; ასე მოგდევდი, სანამ შენივე დაუღლელობამ არ დაგლალა და ბულ-ვიშუე კაფეში არ შევედით, იქ თან ფუნთუშებს შეექცეოდი გამალებული და თან შენი ცხოვრების ამბებს მიყვებოდი.

აბა, მაშინ როგორ ვიფიქრებდი, რომ შენი ნაამბობი, შენივე შეთხზულ-გამონაგონი რომ მეგონა, თურმე მართალი იყო: ფიგარის სურათები, საღამოჟამის იები, გაცრეცილი სახეები, შიმშილი და კუთხე-კუთხე ცემა-ტყეპა... ძალიან გვიან გავიგე ყველაფერი, მერე იყო კიდევ მადამ ლეონიც, ვინც ჩემს ხელისგულს როცა დახედა, ხელისგულს, ძილის წინ შენს მკერდს რომ ეალერსებოდა და ძილშიც მიყვებოდა მისი სიტბო, სიტყვასიტყვით გამიმეორა შენივე ნათქვამი: "იგი ახლა იტანჯება სადღაც, ყოველთვის იტანჯებოდა, ძალიან მხიარული კია, აღმერთებს ყვითელ ფერს, მისი ფრინველია შაშვი, მისი დრო – ღამე, მისი ხიდი – ხელოვნების ხიდი" (მღვრიე ღვინისფერი ბარჟა, მაშინ რატომ არ გავყევით, მაგა, როცა ამის დრო იყო).

აბა, ერთი დაფიქრდი, როგორც კი ერთმანეთი გავიცანით, განა მაშინვე არ აგვირია ცხოვრებამ გზა-კვალი, არ დაგვიგო მახე, რომ ერთმანეთს დავმორებოდით. შენ თვალთმაქცობა არ შეგეძლო და მეც მალე მიხვდი, რაკი მიხდოდა ისეთი დამენახე, როგორიც მე მიხდოდა ყოფილიყავი, თვალი უნდა დამეხუჭა, მაშინ კი ჯერ ყვითელი ვარსკვლავების მსგავსს რასმე დავინახავდი ხავერდისმაგვარ ჟელეში, მერე მხიარული წითელი შხეფებისთვის უნდა მეცქირა საათობით

და ასე ნელ-ნელა შევალწვევი შენს სამყაროში, მაგას სამყაროში, სადაც სუფევდა უწესრიგობა და დაბნეულობა, მაგრამ იქვე იყო კლევსობობას ქსელი და გვიმრები, მიროს ცირკი, ვიერა და სილვას ფერფლშეფრქვეული სარკეები, სამყარო, სადაც თითქოს მოძრაობჭადრაკის მხედარივით, რომელმაც შეიძლება ეტლის სვლა კი ჩაიფიქრა, მაგრამ კუს სვლას გააკეთებს. იმ დღეებში კინო-კლუბებშიც დავდიოდით მუნიციპალიტეტის საყურებლად; მე ჩემი სწავლა-განათლების წყალობით, ვიცოდი, რასაც ვუყურებდი, შენ კი, საბრალოვ, სრულიად არაფერი გესმოდა იმ ფერდაკარგული ვნებებისა, რაც შენს დაბადებამდე ხდებოდა, იმ დაძველებული ფირებისა, რომელზეც ან უკვე გარდაცვლილი ადამიანები ფუსფუსებდნენ; მაგრამ როგორც კი ჰაროლდ ლოიდი გამოჩნდებოდა, მყისვე გამოფხიზლდებოდი და იმასაც კი ირწმუნებოდი, ყველაფერი დიდებული იყო, პაბსტიც და ფრიც ლანგიც და საერთოდ ყველაფერიო. მეც, ცოტა არ იყოს, მალიზიანებდა სრულყოფილებისკენ სწრაფვის შენი მანია, შენი ძირგამოხეული ფეხსაცმელი და მისაღების მიუღებლობის ჯიუტი ახირება. ჩვენ ჰამბურგერებს შევექცევოდით ხოლმე ოდენონის ახლოს კუთხეში და ველოსიპედებით მონპარნასისკენ მივემართებოდით, სადმე ნებისმიერ სასტუმროში რომ შეგველწია, ოღონდ კი იქ საბან-ბალიში ყოფილიყო. ზოგჯერ პორტ დ'ორლენამდეც მივდიოდით და გულდაგულ ვათვალიერებდით ჟურდანის ბულვარის მიღმა უდაბურ ადგილებს, სადაც შეღამებისას გველის კლუბის წევრები იკრიბებოდნენ ბრმა ნათელმხილველთან სასაუბროდ, მაინც რა ამაღლევებელი პარადოქსია; ველოსიპედებს ქუჩაში ვტოვებდით და დავხეებდით იმ უკაცურ ადგილებში; ხანდახან გავყუჩდებოდით და ცას შევყურებდით, რადგან ეს ერთ-ერთი იმ ადგილთაგანია პარიზის შემოგარენში, სადაც მინაზე მეტად ცა ფასობს; მერე ჩამოვსხდებოდით ნავის გროვაზე და სიგარეტს ვაბოლებდით, მაგა თმაზე ხელს მისვამდა ალერსით ან რაღაც სიმღერებს ლილინებდა, რომლებიც ისეთი სულელური იყო, გადმოცემაც კი ძნელია, თან შიგადაშიგ ამოიხრებდა, ან მოგონებები გაიტაცებდა. მე კი ამასობაში ვფიქრობდი სრულიად უმნიშვნელო რამეებზე, ეს მეთოდი კარგა ხნის შემდეგ, საავადმყოფოში რომ ვინექი, მაშინ გამომადგა, და ყოველ ჯერზე ეს გართობა უფრო და უფრო სასარგებლო და საჭიროც კი მეჩვენებოდა; დიდის გაჭირვებით ვაკავშირებდი უმნიშვნელო სახეებს, ვცდილობდი გამეხსენე-

ბინა სუნი, საგანი თუ სახე, და ამ უმნიშვნელოდან თუ არაფრიდან შემერჩა ყავისფერი ჩექმები, ოლავარიაში რომ მეცვა 1940 წელს; იმ ჩექმებს რეზინის ქუსლები და ისეთი თხელი ლანჩა ჰქონდა, რომ წვიმიან ამინდში წყალი ლამის კისრამდე აღწევდა. როგორც კი მოგონებებში ამ ჩექმებს მოვიხელთებდი, დანარჩენიც მოჰყვებოდა, მაგალითად, დონია მანუელასა და ერნესტო მორონის სახეები, მაგრამ მათ მალევე ვიშორებდი, რაკი თამაშის პირობის თანახმად, წარსულიდან მხოლოდ უმნიშვნელო, შეუმჩნეველი, უკვე მტვრად ქცეული მოვლენები უნდა ამომეზიდა. როცა წარმოვიდგენდი, ველარაფერს გავისხენებდი, ცახცახი ამიტანდა და მაშინ ვიფიქრებდი, ჯანდაბას ყველაფერი, რატომ ვწვალბო იმისთვის, რომ დროს დავენიო-მეთქი, მაგრამ ბოლოს ჩექმების გვერდით გამოჩნდებოდა მზიური ჩაის ქილა, დედაჩემი რომ მასმევდა ხოლმე ბუენოს აირესში, მერე ჩაის კოფი, ჩაის ნამცეცების დასაჭერი ანკესი, ჩაის ნამცეცები, მდულარეში რომ იფუფქებოდნენ პანანინა წრუნუნებივით და შუშხუნასავით ბუშტებს უშვებდნენ. ვიცოდი, რომ მეხსიერება ყველაფერს ინახავს, და არა მხოლოდ ალბერტინას და მის მსგავსებს, თუ გულისა თუ თირკმელეებისთვის მნიშვნელოვან იუბილევებს და თავს ძალას ვატანდი, რომ გამეხსენებინა რა ნივთები ეწყო ჩემს სამუშაო მაგიდაზე ფლორესტაში, ან რანაირი სახე ჰქონდა იმ გოგონას, ხეკრეპტენი რომ ერქვა, ან რამდენი კალამი იდო ჩემს პენალში, როცა მეხუთე კლასში ვიყავი დაბოლოს იმედი რომ გადამეწურებოდა, ცახცახი ამიტანდა, (რადგან ვერაფრით ვერ ვიხსენებდი, სულ რამდენი კალამი მქონდა პენალში, ის კი მახსოვდა რომ საგანგებო განყოფილებაში ეწყო, მაგრამ რამდენი, ორი თუ ექვსი, ან როდის რამდენი, ამაზე უიმედოდ ვიმტვრევდი თავს); მაშინ დამინყებდა მაგაც კოცნას და სიგარეტის ბოლსა და სითბოს სახეში მიბერავდა, მეც გამოფხვიზლდებოდი და მერე ერთად ვიცინოდით, ავდგებოდით და ისევ ვინყებდით ხეტიალს ნაგვის გროვებს შორის და ვეძებდით ჩვენს თანაკლუბელებს. უკვე მაშინ მივხვდი, რომ ძებნა იყო ჩემი ხვედრი და ბედისწერა, ძებნა მათი ემბლემა იყო, ვინც ლამლამობით უმიზნოდ გამოდის სახლიდან და მათი გამართლება, ვინც კომპასებს ანადგურებს. მე და მაგა გამოთაყვანებამდე ვმსჯელობდით პატაფიზიკაზე, რადგან ის, რაც მის თავს ხდებოდა და გამუდმებითაც ხდებოდა, ვერანაირ ჩარჩოში ვერ თავსდებოდა (ასეთი იყო ჩვენი შეხვედრებიც და სხვაც ბევრი ისეთივე

უცნაური, როგორც ფოსფორის ნათება). არადა მართლა ისეთ ხათაბალებში გაებმებოდა ხოლმე, ოღონდ იმიტომ კი არა, რომ ჩვენ სხვებს ვემიჯნებოდით და ჩვენს თავს მალდორორებად ან ვინმე მელმოტ-მოხეტიალეებად წარმოვიდგენდით. არა მგონია, დიდ კმაყოფილებას გრძნობდეს ციცინათელა, რომ ის ბუნების ცირკის უდავოდ ერთ-ერთი გასაოცარი მონაწილეა, მაგრამ თუ წარმოვიდგენთ, რომ მას აქვს შემეცნების უნარი, მაშინ ეს მწერიც უნდა აღიგზნეს საკუთარი განსაკუთრებულობის გამო, როცა მისი მუცელი აციმციმდება. მაგასაც სწორედ ის აცვიფრებდა და ალაგზნებდა, რომ მუდამ დაუჯერებელ ხათაბალაში ეხვეოდა, იმიტომ, რომ მის ცხოვრებაში ყოველგვარი წესი და კანონი თავდაყირა იდგა. იგი ერთ-ერთი იმათგანი იყო, ვინც ხიდზე შედგამს თუ არა ფეხს, ხიდი მყისვე ჩაიქცევა, და ვინც ვაი-ვიშით იხსენებს, როგორ ნახა და არ იყიდა ლატარიის ბილეთი, ხუთი წუთის წინ ხუთი მილიონი რომ მოიგო. მე კი მივეჩვიე, ჩემს ცხოვრებაშიც რომ ხდებოდა უჩვეულო ამბები, მაგრამ ზომიერად უცნაური; მე არცთუ დიდად შემადრწუნებს ის შემთხვევა, როცა ბნელ ოთახში შევალ ფირფიტების ალბომის ასაღებად და უცბად ხელის გულზე ამაბობდებოდა უზარმაზარი ორმოცფეხა, რომელმაც თურმე ნუ იტყვიოთ, მაინცდამაინც ალბომის ყუაზე მოისურვა ძილი; ანდა ვთქვათ, ავიღე სიგარეტის კოლოფი, გავხსენი და შიგ მომწვანომონაცრისფრო ნაფშვენები აღმოჩნდა, ან კიდევ სწორედ იმ დროს განისმა ლოკომოტივის საყვირის ხმა და თანაც ისეთი ტონალობისა, რომ ყურადღება არ გადაამეტანა ლუდვიგ ვანის სიმფონიის რომელიმე პასაჟზე, ან კიდევ მედიჩის ქუჩაზე პისუარში რომ შევირბინე და იქ შევეჩეხე კაცს, რომელიც სწორად ამ დროს გამოვიდა კაბინიდან, ჩემსკენ შემობრუნდა და დავინახე, როგორ ჩაებლუჯა მუჭში ძვირფასი ნივთივით ან რამე საეკლესიო სინმინდესავით წარმოუდგენელი სიდიდისა და ფორმის საკუთარი ასო, მე კი იმ კაცმა მაშინვე გამახსენა და ნამდვილად გაჭრილი ვაშლივითაც ჰგავდა იმ მეორეს (ანდა ის მეორე კი არა, სულაც ეს იყო), რომელიც 24 საათის წინ გეოგრაფიული საზოგადოების წინაშე გამოდიოდა მოხსენებით ტოტემებსა და ტაბუს შესახებ და სწორედ ასევე ჰქონდა ჩაბლუჯული და დამსწრეთ აჩვენებდა მარმარილოს ნატეხებს, ფრინველის ბუმბულებს, რიტუალურ მონეტებს და ნამარხი ცხოველების ნარჩენებს, რომელთაც მაგიურ თვისებებს მიაწერდნენ, ზღვის ვარსკვლავებს, გამხმარ თევ-

ზებს, მეფეთა ხარჭების სურათებს, მონადირეების შენაწირებს, დაბალზამებულ უზარმაზარ ხოჭოებს, რაც ნეტარ თრთოლას ჰგვრიდა ასეთი თავყრილობების მოყვარულ ქალბატონებს.

უნდა ვთქვა, რომ სულაც არ მეადვილება მაგაზე საუბარი, ვინ იცის, ეგებ ახლაც, ამ საათშიც დაბორიანებს ბელვილზე ან პანტანზე და გაფაციცებით ეძებს ნითელი ქსოვილის ნაკუნს და, თუ ვერ იპოვის, მთელი ღამე ივლის და ჩამქრალი თვალებით დაიწყებს ძებნას სანაგვეებზე, რადგან სჯერა, რომ რალაც უბედურება დაატყდება თავს, თუ ვერ იპოვის მიტევების ან გადავადების გამოსასყიდ ამ ნიშანს. მე კარგად მესმის მაგასი, რადგან მე თავადაც მწამს და ვემორჩილები ნიშნებს და მეც ასევე ძალიან მჭირდება ხოლმე ნითელი ქსოვილის ნაკუნი. ბავშვობიდან მომყვება, რომ თუკი რაიმე დამივარდებოდა ძირს და ვერ ავიღებდი, რალაც უბედურება მოხდებოდა; შეიძლება ეს პირადად მე არ დამმართვოდა, მაგრამ იმას დასტყდომოდა თავს, ვინც მიყვარდა და ვისი სახელიც იმავე ასოზე იწყებოდა, რომელზეც იმ საგნისა. მაგრამ ყველაზე უარესი ისაა, რომ არ არსებობს ძალა, რომელიც მე შემაჩერებს, თუ რამე დამივარდა, და არ აქვს მნიშვნელობა თუ ვინმე სხვა აიღებს – მოსახდენი მოხდება. რამდენჯერ ამის გამო ღამის გიჟადაც კი გამომაცხადეს და სწორიცაა, ამ დროს მართლაც ვგიჟდები ხოლმე, ქალაღლიც რომ დამივარდეს, არანორმალურივით დავძვგერები, თუნდაც ფანქარი ან შაქრის ნატეხი... სწორედ შაქრის ნატეხის გამო იყო, სკრიბის ქუჩაზე, მდიდრულ რესტორანში ერთი აურზაური რომ ატყდა; იმ დროს ხალხით სავსე იყო, საქმიანი ადამიანები, შავ-მურა მელიის ბენვით მორთული მეძავეები თუ სამაგალითო ცოლ-ქმარი, ვის არ ნახავდით იქ. მე რონალდთან და ეტიენტან ერთად ვიყავი და ისე მოხდა, რომ შაქრის ნატეხი დამივარდა, გაგორდა და ჩვენგან კარგა მოშორებით მაგიდის ქვეშ შევარდა; მაშინვე იმას მივაქციე ყურადღება, რომ შაქრის ნატეხი ჩვეულებრივად სწორკუთხაა და იატაკზე რომ დავარდება, იქვე რჩება, ეს კი ნაფტალინის ბურთულასავით გაგორდა; ამან კიდევ უფრო შემაშფოთა და ვიფიქრე, ვაითუ ხელიდან ძალით გამაგდებინეს-მეთქი. რონალდმა, რომელიც მე საკმაოდ კარგად მიცნობს, იქით გაიხედა, სადაც შაქარი შეიძლება შეგორებულიყო და გადაიხარხარა. ამან ხომ შემაშინა და შემაშინა, მაგრამ გამაშმაგა კიდევ. მიმტანიც მოვიდა, რადგან ეგონა, რალაც ძალიან ძვირფასი რამ დამივარდა, პარკერის კალა-

მი ანდა კბილების პროთეზი, მაგრამ მისი დახმარება სულ არ მჭირდებოდა, მე მაშინვე, კრინტიც არ დამიძრავს, ისე გავექანე იმ მაგიდისკენ და დავიწყე ძებნა მაგიდის გარშემო მსხდომი ცნობისმოყვარეობით შეპყრობილი (ამის საფუძველი ჰქონდათ) ქალებისა და კაცების ფეხსაცმელებს შორის, რომლებიც დარწმუნებული იყვნენ, საქმე მეტად მნიშვნელოვან ნივთს ეხებოდა; მაგიდასთან ისხდნენ ერთი კარგა ზორბა, წითელთმიანი ქალი, მეორე ნაკლებად მსუქანი, მაგრამ ასევე კარგა ჯანმრთელი ბოზი და ორი მამაკაცი, რაღაცის მმართველებს ან რამე ამის მსგავსს რომ ჰგვანდნენ. თავიდანვე მივხვდი, რომ შაქარი იქ შეიძლება ვერც მეპოვა, თუმცა საკუთარი თვალით დავინახე, სწორედ ამ მაგიდის ქვეშ რომ გაჩერდა, პირდაპირ მათ ფეხსაცმელებს შორის, ისინი კი ქათმებივით აქოთქოთდნენ და აკრიახდნენ. ჩემდა სავალალოდ, იატაკზე კარგა გვარიანად გახეხილი ნოხი იყო დაგებული და ვიფიქრე, ხაოში ისე ჩაეფლო, ველარ დავინახავ-მეთქი. მიმტანიც ჩემსავით დაოთხილი მაგიდის მეორე მხარეს დაბობლავდა, ფეხსაცმელებს შორის, მათი პატრონები კი ჩვენ თავს ზემოთ გიჟებივით ბობოქრობდნენ. მიმტანი ისევ დარწმუნებული იყო, რომ ან პარკერის კალამს ვეძებდი, ან რაიმე ძვირფას ნივთს და როცა მაგიდის ქვეშ, სიბნელეში ერთმანეთის მიმართ ნდობა გაგვიჩნდა და მან მკითხა და მეც ვუპასუხე, როგორც იყო საქმე, ისეთი სახე გაუხდა, გეგონებოდათ ლაქი შეასხესო, მაგრამ მე რა გამაცინებდა, შიშმა კუჭი ისე შემიკუმშა, რომ უკიდურეს სასონარკვეთილებაში ჩავვარდი (განრისხებული მიმტანი მაგიდის ქვემოდან გამოძვრა) მე კი ქალების ფეხსაცმელებს დავუწყე ჩხრეკა, ქუსლში ხომ არ ჩაიჭედა-მეთქი, დედლები აკაკანდნენ, მამლები ზურგში მინისკარტებდნენ, და ამავე დროს მესმოდა, როგორ ხარხარებდნენ რონალდი და ეტიენი, მე კი ვერ ვჩერდებოდი, დავფოფხავდი მაგიდიდან მაგიდამდე, სანამ ბოლოს არ დავინახე სკამის ფეხთან, თანაც მეორე იმპერიის სტილის სკამის ფეხთან მიმალული შაქრის ნატეხი. ირგვლივ ყველა უკლებლივ აღმფოთებული იყო, მე თვითონაც ვბრაზობდი, მუჭში ჩაბლუჯული შაქარი კი დნებოდა და ოფლიან ხელისგულზე საზიზღრად მენებებოდა, ასე იძიებდა შურს ჩემზე; და ასეთი ოინები მემართება ლამის ყოველდღე.

2

თავდაპირველად ისეთი გრძნობა მქონდა, თითქოს სისხლს მწოვდნენ; გამუდმებული ჩიჩინი და წვალემა იმაზე, რომ პიჯაკის ჯიბეში აუცილებლად უნდა მედოს ლურჯყდიანი სულელური პასპორტი, უნდა მახსოვდეს, რომ სასტუმროს გასაღები თავის ადგილზე, ლურსმანზე ჩამოვკიდო; შიში, გაუგებრობა, სიბრმავე – ამას ასე ჰქვია, იმას ისე წარმოთქვამენ, ახლა ეს ქალი გაიღიმებს, ამ ქუჩის იქით იწყება ბოტანიკური ბაღი. პარიზი ნამდვილი საფოსტო ბარათივითაა – კლევს ნახატები ჭუჭყიანი სარკის გვერდით. ერთ ნაშუადღევს მაგა გამოჩნდება შერშე-მიდის ქუჩაზე, ჩემთან სახლში მოდის ტომბ-ისუარის ქუჩაზე, როგორც ყოველთვის, ხელში ყვითელი ყვავილი უჭირავს, ან კლევს თუ მიროს საფოსტო ბარათი, ხოლო როცა ამისთვის ფული არა აქვს, პარკში ჭადრის ფოთოლს აიღებს ხოლმე. იმ ხანებში მე დილაადრიან გამოვდიოდი სახლიდან და ვეძებდი ცარიელ კოლოფებს, მავთულებს და ვაკეთებდი ხან ბზრიანლებს, ხან სხვადასხვანაირ ფიგურებს, საკვამურებზე ვამაგრებდი და ტრიალებდნენ თავისთვის, თუმცა ვის რაში სჭირდებოდა, მაგაკი მათ გაფერადებაში მეხმარებოდა. ჩვენ ერთმანეთზე შეყვარებულები არ ვიყავით, უბრალოდ განუსჯელად მივენდობოდით ვნებას, რის მერეც ჩამოვარდებოდა საშინელი დუმილი და ამ დროს ლუდი ჭიქებში თბებოდა, ქაფი ძენძივით შრებოდა, ჩვენ კი ერთმანეთს შევხედავდით და ვგრძნობდით, რომ ეს იყო დრო. მერე მაგა ადგებოდა და იწყებდა ოთახში ბორიალს. ერთხელ და ორჯერ არ მინახავს როგორი ალტაცებული ათვალეირებდა საკუთარ სხეულს, ხელის გულებით აინევდა ხოლმე მკერდს სირიულ სტატუეტივით და თვალებით ეალერსებოდა თავის კანს. მისი შემხედვარე, ვეღარც მე ვუძალიანდებოდი სურვილს, ისევ მოვიხმობდი, ისევ მინდოდა ჩემს გვერდით მეგრძნო მისი სხეული, თუმცა რამდენიმე წუთიც არ იყო გასული, რაც ასე ცალკე, თავისთვის იყო, თან ასე შეყვარებული და დარწმუნებული საკუთარი სხეულის უკვდავებაში.

იმ დროს ბევრს არ ვლაპარაკობდით როკამადურის შესახებ, სიამოვნება ეგოისტურია და ჩვენც ეს ნეტარების კვნესა კვლავ და

კვლავ გვიბიძგებდა ერთმანეთისკენ და ასე გადაეჭდობოდა ოფლისგან მარილიანი მკლავებიც ერთმანეთს. მეც აღარ მაკვირვებდა მაგას უზრუნველობა, ის კი არადა, ბუნებრივად მეჩვენებოდა ასეთი მდგომარეობა ჩვენი არსებობის ყოველ წუთში და ისევე ვიხსენებდით როკამადურს, როგორ გაუაზრებლადაც დავაცხრებოდით ხოლმე შემთბარ ვერმიშელს, ერთმანეთში ვურევდით ლუდს, ღვინოს და ლიმონათს, ანდა ჩავირბენდით ქვევით და მოხუცებულ ქალს, კუთხეში რომ ვაჭრობდა, ვთხოვდით ჩვენთვის მთელი დუჟინი ხამანწკები გაეხსნა; ამის მერე მაღამ ნოგეს გაქერქილ პიანინოზე ვუკრავდით შუბერტისა და ბახის პრელუდიებს ან "Porgy and Bess"-ს, მერე მოუთმენლად ველოდებოდით, რომ დაგვეყოლებინა ცხაურზე შემწვარი ხორცი და მჟავე კიტრი. ის უზრუნველობა თუ უნესრიგობა, როგორშიც ვცხოვრობდით, უფრო სწორად, ის წესრიგი, როცა ბიდე ძალიან ბუნებრივად ფირფიტების საცავად და პასუხგაუცემელი წერილების არქივად გადაიქცა, მეც აუცილებელ პირობად მეჩვენებოდა, თუმცა ამაზე მაგასთან ლაპარაკი არ მინდოდა. სულ ცოტაც საკმარისი იყო იმის გასაგებად, რომ წესრიგის ქება და უნესრიგობის ძაგება, სინამდვილის ზუსტი, მეთოდური ტერმინებით ახსნა-განმარტება, მაგასთვის ერთნაირად გამაღიზიანებელი იქნებოდა. მისთვის უნესრიგობა საერთოდ არ არსებობდა და ამაში მაშინ დავრწმუნდი, როცა ერთხელ, შემთხვევით მის ჩანთაში ჩავიხედე (ეს იყო კაფეში, რეომიურის ქუჩაზე, წვიმა და ჩვენ უკვე სურვილი გვერეოდა); ამასობაში მეც გავიგე რაც იყო ეს უნესრიგობა და მას მერე კიდევ შევურიგდი და კიდევ ვაღიარე; აი ასეთ მდგომარეობაში ყალიბდებოდა ჩემი დამოკიდებულება თითქმის მთელ სამყაროსთან და რამდენჯერ ყოფილა, როცა კარგა ხნის გამოუცვლელ ლოგინში ვინექი და მესმოდა როგორ ტიროდა მაგა, რადგან მეტროში თურმე ენახა ბავშვი, რომელმაც როკამადური გააახსენა, ანდა ვუყურებდი სარკის წინ რომ იდგა და თმას ივარცხნიდა, რადგან მთელი საღამო ლეონორ აქვიტანელის პორტრეტის ყურებაში გაატარა და სიცოცხლის ფასად უნდოდა მას მიმსგავსებოდა, რამდენჯერ გადამიყლაპავს ყელში სლოკინივით მომდგარი აზრი, რომ ჩემი ცხოვრების ანი და ბანი, რაზეც უნდა ამეგო ჩემი მომავალი, გაუსაძლისი სისულელე იყო, რადგან დიალექტიკური განვითარების ცნებებიდან გამომდინარე, მე ვირჩევდი უმოქმედო-

ბას და არა მოქმედებას, ზომიერ უნესრიგობას ვამჯობინებდი აღიარებულ წესრიგს. მაგა კი ისევ თმას ივარცხნიდა, ხან გაიშლიდა, მერე სხვანაირ ვარცხნილობას გამოიგონებდა, როკამადურზე ფიქრობდა, ჰუგო ვოლფის რალაც მელოდიებს მღეროდა (ცუდად), მკოცნიდა, მეკითხებოდა მომწონდა თუ არა მისი თმის ვარცხნილობა, გაყვითლებულ ქალაღზე რალაცას ხატავდა და ყოველთვის იყო ერთიანად, მთლიანად ის, რაც იყო, მაშინ როცა მე ვინჯე, არცთუ წინდაუხედაობის მიზეზით, ჭუჭყიან ლოგინში, ვსვამდი, არცთუ მოუფიქრებლობის გამო, თბილ ლუდს, მე და ჩემი ცხოვრება თითქოს ერთმანეთისგან ცალკე-ცალკე ვარსებობდით, ხოლო მე და ჩემი ცხოვრება – სხვების ცხოვრებისგან განცალკევებით. თუმცა მე კიდევ ვამაყობდი ამ ჩემი განყენებული ცნობიერებით და მიიქცეოდა და მოიქცეოდა მთვარე, ერთმანეთს ენაცვლებოდა გარემოებები, თუ ვითარებები, სადაც იყვნენ მაგაც, რონალდიც, როკამადურიც, კლუბიც, ქუჩებიც, ჩემი მორალური სწეულებებიც თუ პიორეები, ბერტ ტრეპაც, ზოგჯერ შიმშილიც და მოხუცი ტრუიც, ვინც არაერთხელ გამომიყვანა გაჭირვებიდან, მაგრამ მე, როცა კი ჩავვარდნილვარ ღამეების ტყვეობაში მუსიკასა და თამბაქოს რომ ანთხევდნენ, წვრილმან სისაძაგლეებისა და ათასგვარი სხვა გამოხდომების ვითარებაში, იმისდა მიუხედავად, მოახდენდა ეს ჩემზე გავლენას თუ დავრჩებოდი თავისთავადი, არასოდეს მითვალთმაცქვია ბოჰემის მიმდევრებივით, საკუთარი ჯიბის ქაოსს უმაღლეს სულიერ წესრიგად რომ ასაღებენ, ან რაიმე სხვა იარლიყებს, თუ სხვა უფრო უარეს სიდამპლევებს აწებებენ; არც არასოდეს მომინდომებია იმაზე დავთანხმებულიყავი, ვითომ სულ მცირე ღირსებაც კმაროდა ამ დაბინძურებული სამყაროდან გამოსაღწევად (ღირსებაო, ყმანვილებო!). და აი, აკი სწორედ ამ დროს შევხვდი მაგასაც, ვინც გახდა ჩემი ცხოვრების მოწმე და ჯაშუში ისე, თავადაც რომ არ იცოდა. და მე მალიზიანებდა, ამაზე გამუდმებით რომ ვფიქრობდი, – მე ხომ ვიცნობ საკუთარ თავს და ვიცი, რომ ჯერ ვფიქრობ და მერე ვარსებობ და ვმოქმედებ, რომ ჩემ შემთხვევაში *ergo*¹ – ცნობილი ფრაზის ეს სიტყვა, სულაც არ არის ის *ergo*, ის საერთოდ არ უნდა არსებობდეს, – ამიტომაც სულ მარცხენა ნაპირზე დავდიოდით, ამ დროს კი მაგა,

¹ Cogito ergo sum - ვფიქრობ, მაშასადამე, ვარსებობ (ლათ.).

რაკი აზრადაც არ მოუვიდოდა ჩემი მონმე და ჯაშუში რომ გახდა, უსაზღვროდ იყო აღტაცებული ჩემი მრავალმხრივი განსწავლულობით, ლიტერატურისა და jazz cool-ის ღრმა ცოდნით, რადგან ეს იყო მისთვის ამოუცნობი და მიუწვდომელი საიდუმლოება. და ყველაფერი ამის გამო იყო, მაგასადმი რალაცნაირ მტრულ-შეურიგებელ სიასლოვეს რომ ვგრძნობდი; ჩვენი სიყვარული იყო ურთიერთმიზიდულობისა და განწმენდის დიალექტიკა, შეტევაც და თავდაცვაც, დარტყმაც და მოგერიებაც. მე ვფიქრობ, მაგას რალაც ილუზიები ჰქონდა ჩემ მიმართ, ეტყობა, სჯეროდა, თითქოს ვიკურნებოდი ცრურწმენებისგან, ანდა ჩემს ადრინდელ ცრურწმენებს მის შედარებით მსუბუქ და უფრო პოეტურ შეხედულებებზე ვცვლიდი. ამ საჭოჭმანო კმაყოფილების, ამ ყალბი შერიგების დროს, ხელს ვინვდიდი და ვეხებოდი პარიზის გორგალს, მის უსაზღვრო მატერიას, რომელიც გახლართულიყო საკუთარ თავში, ვეხებოდი მისი ჰაერის მაგმას და იმას, რაც იხატებოდა ფანჯარაში, ღრუბლებსა და მანსარდის სარკმელებში, და მყისვე, ვითომც არანაირი უწესრიგობა არც ყოფილაო, სამყარო ისეთივე გაქვავებული ჩანდა, ყველაფერი უბრუნდებოდა თავის ადგილს, ყველაფერი თავის ბუდეში ჯდებოდა და მჭიდროდ მორგებულ ანჯამებზე ტრიალებდა, ქუჩებიც, ხეებიც, სახელებიცა და თვეებიც. აღარ იყო უწესრიგობა, რაც გაგვიღებდა კარებს გადასარჩენად, იყო ოდენ ჭუჭყი და სიღარიბე, იყო კათხები ლუდის ნარჩენით, კუთხეში მიყრილი წინდები, სექსისა და თმის სუნით გაჟღენთილი საწოლი, ქალი, ლამის გამჭვირვალე ხელით რომ ეალერსება ჩემს თეძოს, დაგვიანებული ალერსი, რომელიც ერთი წამით მაინც გამომიხსნიდა ამ სიცარიელის სიფხიზლიდან; ყოველთვის დაგვიანებული იყო, რადგან რამდენჯერაც არ უნდა დავყოლოდით ვნებას, ბედნიერება ეტყობა რალაც სხვაა, და ეგებ სულაც უფრო სევდანარევი, ვიდრე ეს სიმშვიდე და ნეტარება, ის უნდა ჰგავდეს იმ გრძნობას როცა დაინახავ მარტორქას ან კუნძულზე მოხვდები, ან უსასრულო ვარდნას სრულ უძრაობაში. მაგრამ მაგამ ის არ იცოდა, რომ ჩემი კოცნით ჩემი თვალები მასაც ჭვრეტდნენ და მის მიღმაც იმზირებოდნენ, რომ მე თითქოს სხვა სახითა თუ ფორმით გავდიოდი სხვა სამყაროში, სადაც შავ კიჩოზე შემომდგარი შმაგი ლოცმანივით მივაპობდი და არად მივიჩნევდი დროის დინებას.

იმ დღეებში, 50-იან წლებში, ისეთი გრძნობა მქონდა, თითქოს გამომწყვდეული ვიყავი მაგასა და სხვა რაღაც ისეთს შორის, რაც უნდა მომხდარიყო. სრული უგუნურება იქნებოდა ამბოხი მაგას, ან თუნდაც როკამადურის სამყაროს წინააღმდეგ, რადგან ყველაფერი იმაზე მიანიშნებდა, რომ დამოუკიდებლობას მივალწვედი თუ არა, მაშინვე უნდა გამოვთხოვებოდი თავისუფლებას. მე ერთი იმ ფარისეველთაგანი გახლდით, ვისაც საშინლად აღიზიანებდა გამუდმებული თვალთვალი – თუ რა მდგომარეობაში მქონდა კანი, კიდურები, როგორ მიდიოდა მაგასთან ჩემი სასიყვარულო ურთიერთობა, როგორ ვცდილობდი გალიაში გამომწყვდეული თუთიყუშვივით წამეკითხა კიერკეგორი, ამასთან, ყველაზე უფრო ის მაშფოთებდა, რომ მაგას ვერც წარმოედგინა, თუ თვალს მადევნებდა, პირიქით, დარწმუნებულიც კი იყო ჩემს სუვერენულ დამოუკიდებლობაში, თუმცა არა, სინამდვილეში მე მალიზიანებდა ფიქრი, რომ ცხოვრებაში ალბათ ვერასოდეს ისე ახლოს ვერ მივიდოდი თავისუფლებასთან, როგორც მაშინ, იმ დღეებში, როცა მაგას სამყაროში ისე ვგრძნობდი თავს, როგორც ტყვე, და იქიდან ჩემი გამოღწევის სურვილი სინამდვილეში საკუთარი მარცხის აღიარებას გაუტოლდებოდა. ძალზე მტკივნეული იყო იმის აღიარებაც, რომ ვერც გამოგონილი შეჭირვებების სინთეტური დარტყმები და ვერც მანიქველოზის თუ რომელიმე სულელური მეცნიერების სხვა მსგავსი გაორების საფარველი ვერ მიშველიდა, როგორმე მონპარნასის სადგურის კიბეებს რომ ავცდენოდი, საითაც მიმართევდა ხოლმე მაგა, როცა როკამადურის სანახავად მიემგზავრებოდა. რატომ არ უნდა მიმელო ის, რაც ხდებოდა და არ მეცადა მომხდარის ისე ახსნა, რომ არ მეჩხრიკა ისეთი ცნებები, როგორიცაა წესრიგი და უწესრიგობა, თავისუფლება და როკამადური, რატომ არ შეიძლებოდა ყველაფერს ბუნებრივად და უდარდელად მოვკიდებოდი იმ ადამიანებზე, ვინც გიორგელას ქოთნებს არიგებს კოჩაბამბას ქუჩის ეზოში? ალბათ სისულელეების ფსკერზე უნდა დაემვა, რომ შეძლო დაუფიქრებლად და შეუცნობლად მოსინჯო რაზა ტუალეტში, ანდა გეთსემანიის ბალის ჭიშკარზე. მაშინ მე მანცვიფრებდა თუნდაც ის, როგორ მოუვიდა აზრად მაგას, თავისი შვილისთვის როკამადური დაერქმია. ამაზე ვიმტვრევდით თავებს კლუბშიც, მაგა კი იმეორებდა, ბავშვს მამის სახელი თავიდანვე დაარქვეს, ხო-

ლო როცა მამა გაქრა, ჯობდა ისევ მამის სახელი რქმეოდა და სოფლად *en nourrice*¹ მიმებარებინა აღსაზრდელადო. ზოგჯერ ისე გავიდოდა კვირები, როკამადური არც კი გაახსენდებოდა და ეს მაშინ ხდებოდა, როცა კვლავ უბრუნდებოდა იმედი, რომ მომღერალი, *Lieder*² შემსრულებელი გახდებოდა. ასეთ დროს რონალდი პიანინოს მიუჯდებოდა, დიდ, წითურთმიან კოვბოურ თავს დახრიდა, ხოლო მაგა განწირულივით გაჰკიოდა ჰუგო ვოლფის მელოდიას, მის ხმაზე ალბათ მეზობელ ოთახში მადამ ნოგესაც ტანში სცრიდა, კრიალოსანს რომ ასხამდა, სევასტოპოლის ბაზარზე გასაყიდად. მაგას შესრულებული შუმანი უფრო მოგვწონდა, თუმცა ეს იმაზეც იყო დამოკიდებული, რა გუნება-განწყობილებაზე ვიყავით და რას ვაპირებდით საღამოს და კიდევ როკამადურზეც, რადგან თუკი მაგას ამ დროს თავისი ბიჭი გაახსენდებოდა, სიმღერასაც ჯანდაბისკენ ექნებოდა გზა, და რონალდი მარტო რომ დარჩებოდა პიანინოსთან, გასაქანს მისცემდა თავის ბიბოპს და ბლუზებით ტკბილად მოგვიღებდა ბოლოს.

როკამადურზე წერის სურვილი არა მაქვს, ყოველ შემთხვევაში დღეს მაინც, ამისათვის საჭირო იყო ჩემი თავისთვის უფრო ახლოდან შემეხედა და მომეცილებინა ყველაფერი, რაც ცენტრს მაშორებდა. დროდადრო კი ვახსენებ ხოლმე ცენტრს, მაგრამ არა ვარ დარწმუნებული, რომ ვიცი, რაზე ვლაპარაკობ, უბრალოდ გეომეტრიის ფართოდ გავრცელებულ საფანგში გავებმები ხოლმე, რომლის მეშვეობითაც, ჩვენ, დასავლეთ ევროპელები, ვცდილობთ ჩვენი ცხოვრება მოვანესრიგოთ, ღერძი, ცენტრი, არსებობის აზრი, ომფალოსი, ინდოევროპელთა ნოსტალგიის ეს ნიშანი. თვით ჩემს ცხოვრებას, რომლის აღწერასაც ვლამობ, პარიზს, სადაც გამხმარი ფოთოლივით დავფარფატებ, ვერ დავინახავდი, ამ ყველაფრის უკან რომ არ ფეთქავდეს სწრაფვა ღერძისკენ, წყურვილი, რომ კვლავ შევიყრებით პირველ სვეტთან. მერედა რამდენი სიტყვაა, რამდენი ტერმინი, რომელიც ამ უწესრიგობას განსაზღვრავს. ზოგჯერ თავს ვარწმუნებ ხოლმე, რომ სისულელე სამკუთხედია, რვაჯერ რვა სიგიჟეს ან ძალს უდრის. როდესაც მაგას ვეხვევი, ამ ადამიანის სახით მოვლენილ ბუნდოვანებას, ჩემთვის ვფიქრობ ხოლმე, რომ რო-

¹ ძიძასთან (ფრანგ.).

² სიმღერების, ვოკალური ნაწარმოებების (გერმ.).

მანის წერას, რომელსაც ვერასოდეს დავწერ, ანდა სიცოცხლის ფასად იმ იდეების დაცვას, რასაც ხალხთა გათავისუფლება მოჰყვება, ისეთივე აზრი აქვს, რაც თოჯინის გაკეთებას პურის გულისგან. ქანქარა მაინც აგრძელებს უწყვეტ მოძრაობას და მეც ისევ ვიძირები დამამშვიდებელ კატეგორიებში: უმნიშვნელო თოჯინა, ტრანსცენდენტური რომანი, გამირული სიკვდილი, მე მათ მწყობრში ვალაგებ პატარიდან დიდისკენ; თოჯინა, რომანი, გამირობა. ვფიქრობ ფასეულობათა იერარქიაზეც, რაც ასე კარგად დაამუშავეს ორტეგამ და შელერმა: ესთეტიკური, ეთიკური, რელიგიური. რელიგიური, ესთეტიკური, ეთიკური. ეთიკური, რელიგიური, ესთეტიკური. თოჯინა, რომანი, სიკვდილი, თოჯინა. მაგას ენა მილიტინებს. როკამადური, ეთიკა, თოჯინა, მაგა, ენა, ლიტინი, ეთიკა.

(-116)

3

უძილო ღამის მერე მესამე სიგარეტი პირს უთუთქავდა საწოლის კიდეზე ჩამომჯდარ ორასიო ოლივეირას; ერთი-ორჯერ ფრთხილად გადაუსვა ხელი თმაზე მის გვერდით მძინარე მაგას. ორშაბათი დილა თენდებოდა, კვირას მთელი დღე და საღამო შინ გაატარეს, ხან კითხულობდნენ, ხან ფირფიტებს უსმენდნენ, რიგრიგობით დგებოდნენ ყავის გასათბობად ან მატეს მოსადუღებლად. ჰაიდნის კვარტეტი რომ დასრულდა, მაგას ჩაეძინა, ოლივეირასაც მობეზრდა მოსმენა და ფირფიტასაკრავი ისე გამოართო, ლოგინიდან არც ამდგარა; ფირფიტა რამდენჯერმე კიდევ დატრიალდა, მაგრამ ერთი ბგერაც კი არ გაუგონია და ამ უაზრო ინერციამ ოლივეირა დააფიქრა ასეთივე უსარგებლო მოძრაობებზე, მწერებს და ხანდახან ბავშვებს რომ სჩვევიათ. ძილი აღარ ეკარებოდა, სიგარეტს სიგარეტზე ეწეოდა და მოპირდაპირე მანსარდის ფანჯარას გაჰყურებდა, საიდანაც გვიანობამდე ისმოდა ბეჯითი მევიოლინის ინსტრუმენტის გაბმული წრიპინი. არ ცხელოდა და რაკი მაგას სხეული მარჯვენა გვერდსა და ფეხს საკმაოდ უთბობდა, ცოტა განზე გაიწია, მაინც გრძელი ღამე ელოდებოდა წინ.

ყოველთვის უკეთეს გუნება-განწყობაზე დადგებოდა ხოლმე, როცა კი ის და მაგა შეთანხმდებოდნენ, აღარ ვიჩხუბოთ და ერთმანეთი აღარ გავალიზიანოთო. მას არ აღელვებდა, თავისი ჩასუქებული, ლოყებლაყლაყა ძმისგან ავიაფოსტით გამოგზავნილი წერილი რომ მიიღო, მთელი ოთხი ფურცელი კი გაეგსო, რომელიც ახსენებდა ოლივეირას, რომ ის უგულვებელყოფდა ოჯახურ და მოქალაქეობრივ მოვალეობებს. მაგრამ ამოდ, ოლივეირასთვის ამის შესხენება ტყუილი გარჯა იყო; წერილი კი არა, ერთი ნეტარებააო, იფიქრა და კედელზე სკოჩით მიაკრა, მეგობრებსაც რომ განეცადათ ეს სიამოვნება. ამ წერილის ერთადერთი აზრი ის იყო მხოლოდ, რომ ძმა ატყობინებდა, ფულს გიგზავნი შავი ბაზრის კურსის თანახმად და ამას მორიდებით "საკომისიო" გზავნილს უწოდებდა. ოლივეირამ იფიქრა, ამ ფულით იმ წიგნებს ვიყიდი, რომელთა წაკითხვაც დიდი ხანია მინდოდაო, 3000 ფრანკს მაგას მივცემ, როგორც გაუხარდება, ისე მოიხმაროს, თუ უნდა პლუშის დიდი სპილოც კი უყიდოს როკამადურს და გააოცოსო. დილაობით მოხუც ტრუისთან უნდა ევლო და ლათინური ამერიკიდან მოსული კორესპონდენციები გაერჩია. იმაზე ფიქრი, რომ სახლიდან უნდა გასულიყო, რაღაცები გაერჩია, ძილს უფრთხობდა. გარჩევა – ამასაც სიტყვა ჰქვია! კეთება. სიკეთის კეთება, რაღაცის კეთება, ფისის კეთება, დროის კეთება, ყველაფერში კეთება, კეთება არაფრის კეთებაში, როგორც გინდა, ისე ატრიალე. მაგრამ ყველა მოქმედების მიღმა იყო პროტესტი, რადგან ყოველგვარი მოქმედება იმას ნიშნავს, რომ გამოხვიდე საიდანაც, რათა მიხვიდე სადღაც, ან გადააადგილო რაღაც, რათა იქ არ იყოს, სადაც არის და იყოს აქ, ან შეხვიდე ამ სახლში, ანდა პირიქით, არ შეხვიდე, ან შეხვიდე სხვა სახლში, ანუ, ყოველი მოქმედება იმას გულისხმობს, რომ რაღაც არ ყოფილა, არ გაკეთებულა და რომ ამის გაკეთება შეიძლებოდა, უსიტყვო პროტესტი, რაღაცის უკმარისობის წინააღმდეგ, არსებულის არარსებობის ან უკმარისობის წინააღმდეგ. იმის რწმენა, თითქოს მოქმედება ავსებს, ანუ მოქმედებათა ჯამი მართლაც შეიძლება უდრიდეს ცხოვრებას, თუკი ღირსია ამ სახელისა, ეს მორალისტის ილუზიაა. ჯობია უარი თქვა, რადგან მოქმედებაზე უარის თქმა არის მართლა პროტესტი და არა შენიღბული პროტესტი. ილივეირამ კიდეც ერთ სიგარეტს მოუკიდა და ჩაიციხა, რადგან რა მინიმალურიც უნდა ყოფილიყო მისი მოქმედება,

მან მაინც ხომ მოიმოქმედა. ზედაპირული ანალიზი არაფერს ნიშნავდა, თითქოს ყოველთვის აგაცდენს გზას დაბნეულობა და ფილოლოგიური ხაფანგები. ახლა ყველაზე ნამდვილი კუჭის პირზე სიმძიმის შეგრძნება იყო, ფიზიკური შეგრძნება იმისა, რომ ყველაფერი რიგზე არ იყო და არც ყოფილა; არ იყო არავითარი პრობლემა, ეგ არის, კარგა ხანია უარყო კოლექტიურ ქმედებათა სიყალბე, ისევე როგორც ღვარძლიანი მარტოობა, რის მერეც დაეძგერებიან ხოლმე იზოტოპების რადიოაქტივობის, ანდა ბართოლომე მიტრეს პრეზიდენტობის შესწავლას. თუკი რამ ჭაბუკობის დროიდან აირჩია, იყო ის, რომ უარი თქვა "კულტურის" სწრაფ და დაუცხრომელ დაგროვებაზე, იმ ფანდზე, რაც უპირატესად არგენტინის საშუალო კლასის ნიშანი უფროა, ოღონდ კი საკუთარი სხეული გამოგელიჯა ეროვნული სინამდვილისგან თუ კიდევ სხვა რამისგან არა, რადგან სჯეროდა, რომ გადაურჩებოდა იმ სიცარიელეს, რაც მას გარემოიცავდა. ეგებ ეს თავისებური, სისტემაში აყვანილი ცულ-ლუტობაც კი იყო, მისი მეგობარი ტრეველერის გამოთქმის თანახმად, – რამაც იგი გადაარჩინა ფარისეველთა ორდენში შესვლისაგან (რომელშიც გაერთიანებული იყვნენ მისი მეგობრები და თანაც საკუთარი ნება-სურვილით). ორდენის წევრობა საშუალებას აძლევდა მათ თავიდან აეცილებინათ ბევრი პრობლემა სპეციალიზაციის მეშვეობით რომელიმე სამოღვაწეო სფეროში, რისთვისაც დაცინვით უბოძებდნენ ყველაზე მაღალ არგენტინულ სიგელს. სხვა მხრივ, მას თაღლითობად და უსინდისობად მიაჩნდა ისეთი ისტორიული პრობლემების ერთმანეთში არევა, როგორიცაა, მაგალითად არგენტინელი ხარ თუ ესკიმოსი, ან ისეთი პრობლემები, როგორიცაა მოქმედება და უმოქმედობა, მან საკმაოდ იცხოვრა ამ ქვეყანაზე, რომ მიმხვდარიყო, – ადრე, როცა სხვის ჭკუაზე დადიოდა, ყოველთვის თვალსა და ხელს შუა ეპარებოდა ხოლმე სუბიექტურობის მნიშვნელობა ობიექტურობის შეფასებაში. მაგა იყო ერთი მცირეთაგანი, რომელსაც არასდროს ავიწყდებოდა, რომ ამა თუ იმ ტიპის სახე გავლენას ახდენს მისსავე იდეებზე, კომუნისმზე ან კრეტა-მიკენის ცივილიზაციაზე და რომ ხელების ფორმა დიდად განსაზღვრავს მათი პატრონის გრძნობას გირლანდაიოს ან დოსტოევსკის მიმართ. ამიტომ ოლივეირა მზად იყო ელიარებინა, რომ მისი სისხლის ჯგუფი, დიდებულ ბიძებთან გატარებული ბავშვობა,

ჭაბუკობის დროს ცალმხრივი სიყვარულის განცდები, ასთენიისადმი მისი მიდრეკილება, შეიძლება გამხდარიყო მთავარი ფაქტორები მისი მსოფლმხედველობის ჩამოყალიბებაში. იგი ეკუთვნოდა საშუალო ფენას, იყო ბუენოს აირესის მკვიდრი, სწავლობდა ეროვნულ სკოლაში, ასეთი რამეები კი მხედველობაში მისაღებია. უსიამოვნო ის იყო, რომ თავისი ეროვნული შეზღუდულობის გამო სიფრთხილე უნდა გამოეჩინა, მთელი "ჰო და არა" სასწორზე შეეგდო და თვალი ედევნებინა წონასწორობა არ დარღვეულიყო. პარიზში თითქმის ყველაფერში ბუენოს აირესს ხედავდა და პირიქით; რა ტანჯვაც არ უნდა მიეყენებინა მისთვის სიყვარულს, ამ ტანჯვაში მაინც მიაგებდა პატივს დაკარგულსაც და დავიწყებულსაც. ასეთი დამოკიდებულება თითქოს სახიფათოდ მარჯვეც იყო და ადვილიც, რადგან თანდათან გადაიქცეოდა რეფლექსად და ტექნიკად, დამსგავსებოდა დამბლადაცემულის საშინელ ნათელ აზროვნებას და საოცრად იდიოტი ათლეტის სიბრმავესაც კი. მან კიდევ დაიწყო ფილოსოფოსისა და clochard-ის¹ მოზომილი ნაბიჯებით სიარული ცხოვრების გზაზე და რაც უფრო წინ მიიწევდა, მით უფრო მეტ თავისუფლებას აძლევდა თვითგადარჩენის ინსტინქტს, შეეზღუდა სასიცოცხლო მნიშვნელობის ქმედებანი, რაკი თავი დაარწმუნა, ჯობდა უარი ეთქვა ჭეშმარიტების შეცნობაზე, ოღონდ არ მოტყუებულიყო. ზომიერი უმოქმედობა, სულიერი წონასწორობა, გულისყურიათი უგულისყურობა. ოლივეირასთვის მთავარი იყო შეენარჩუნებინა სულის მხნეობა და ისე გადაეტანა ტუპაკ ამარუს მიწების გაყოფა, არ გადავარდნილიყო სანყალობელ ეგოცენტრიზმში (კრეოლოცენტრიზმი, სუბურცენტრიზმი, კულტურცენტრიზმი, ფოლკლორცენტრიზმი), რაც თითქმის ყოველდღიურად ცხადდებოდა მის ირგვლივ ყველანაირი შესაძლებელი ფორმით. ათი წლის იყო მაშინ, როცა ერთ დღეს, პარაიოს ჩრდილში ისხდნენ და მისმა ბიძებმა წამოიწყეს ჭკუის სასწავლებელი ქადაგება ისტორიულ-პოლიტიკურ საკითხებზე და სწორედ მაშინ დიდი მოწინებით გამოაცხადა პროტესტი ესპანურ-იტალიურ-არგენტინულისთვის დამახასიათებელი შეძახილის "მე თქვენ გეუბნებით" წინააღმდეგ, მაგრამ ამას მოაყოლა მაგიდაზე მუშტის დარტყმა, რაც ნათქვამის

¹ მანანალა, კლოშარი (ფრანგ.).

მრისხანე დადასტურებას ნიშნავდა. "Glielo dico io!"¹, "მე თქვენ გეუბნებით, დალახვროს ეშმაკმა!". ამ "მე"-მ დააფიქრა ოლივეირა, რა ასეთი ფასი ჰქონდა, რა ყოვლისმცოდნეობას მონშობდა ამა ქვეყნის ძლიერთა "მე"? თხუთმეტი წლისამ გაიგო, "მე ვიცი, რომ არაფერი არ ვიციო"; ეს სიტყვები ციკუტას შხამზე ნაკლები არ ჩანდა, მართლაც როგორ შეიძლება ადამიანების აბუჩად აგდება ამნაირად – "მე თქვენ გეუბნებით". მოგვიანებით, იმის შესაძლებლობაც ჰქონდა, რომ შეემონებინა, თუ რა ზემოქმედებას ახდენს კულტურის მაღალ ფორმებზე ავტორიტეტების წონა და გავლენა, ანდა მნივნობრობის და გონიერების ნდობა; ეს კი თითქმის იგივეა, რაც "მე თქვენ გეუბნებით!", ოღონდ ფაქიზად შენიღბულია და შეიძლება იმათაც ვერ იცნონ, ვინც წარმოთქვა; ეს შეიძლება ასეც გაგვეგო: "ყოველთვის ასე მჯეროდა!" ანდა "თუკი რამეში ვარ დარწმუნებული!" ანდა "ცხადია რომ"; ასე გეგონებათ, არასდროს განუსჯვიათ მიუკერძოებლად, ეგებ საპირისპირო აზრიც არსებობდესო, თითქოს ადამიანთა მოდგმა გაფაცვიცებით ადევნებს თვალს ინდივიდს, რომ ზედმეტი ნაბიჯით არ წაიწიოს წინ მოთმინების, გონივრული დაექვევებისა თუ გრძნობების მერყეობის გზაზე. როდისმე მაინც გვიჩნდება ხოლმე კორძებიც, სკლეროზიც და იმის გარკვევის უნარიც, შავია თუ თეთრი, რადიკალი თუ კონსერვატორი, ჰომოსექსუალი თუ ჰეტეროსექსუალი, ხატოვანი თუ აბსტრაქტული, "სან ლორენსო" თუ "ბოკა ხუნიორსი", ხორცეული თუ ბოსტნეული, კომერცია თუ პოეზია. ეს კარგია, რადგან ადამიანთა მოდგმა არ უნდა ენდოს ოლივეირასნაირ ტიპებს; მისი ძმის წერილიც ზუსტად ამის დასტური იყო.

"მთელი უბედურება ის არის, – ფიქრობდა ოლივეირა, – რომ ყველაფერ ამას გარდუვალად მიეყავართ *"animula vagula blandula"*-მდე². რა ვაკეთოთ? – ამ კითხვის მერე დაენყო კიდეც უძილობა. ობლომოვი, *cosa facciamo?*³ ისტორიის დიდებული ხმები გვიხმობენ მოქმედებისკენ: *"Hamlet, revenge!"*⁴ ვიძიოთ შური, ჰამლეტ! ან არადა უშფოთველად ჩავეფლოთ ჩიპენდელის სტილის სავარძელში, ფლოსტებში გავეუყართ ფეხები და მოვიკალათოთ გალულუნებული

¹ მე თქვენ გეუბნებით (იტალ.).

² მოხეტიალე სულამდე (ლათ.).

³ რა ვაკეთოთ (იტალ.).

⁴ ჰამლეტ, იძიე შური! (ინგლ.).

ბუხრის წინ. ცნობილია, რომ სირიელმა, ყველაფრის მერე, აღმაშფოთებლად შეაქო მართა. იბრძოლებ არჯუნა? ნუთუ უარყოფ სიმა-
მაცეს, მერყევო მეფევ? ბრძოლა ბრძოლისთვის, გამუდმებულ შიმში
ცხოვრება, გაიხსენე მარი ეპიკურელი, რიჩარდ ჰილარი, კიო, ტ.ე.
ლოურენსი... ბედნიერია, ვინც ირჩევს, ვინც თანახმაა რომ აირჩიონ,
დიდებული გმირები, დიდებული წმინდანები, არადა ისინი ხომ სი-
ნამდვილეს განერიდნენ."

ალბათ ასეცაა. რატომაც არა? თუმცა მისი თვალსაზრისი იმ მე-
ლიისას უფრო ჰგავს, ყურძენს რომ შეჰყურებს; ეგებ საკუთარი
დასკვნებიც ჰქონდეს, თუმცა მისი დასკვნები ისეთივე მწირი და
კნინია, როგორც ჭიანჭველასი ჭრიჭინობელას რომ შესჩივის. განა
არ დაეჭვდები, როცა ნათელი შემეცნება ადამიანს უმოქმედობისკენ
უბიძგებს და ამაში ეშმაკეული სიბრმავე არ იმალება? მამაცი, მაგ-
რამ უგუნურია მეომარი დენტის კასრთან ერთად რომ აფეთქდება,
დიდებით მოსილი გმირი ჯარისკაცი კაბრალი, ალბათ ასეთებს უფ-
რო აქვთ უნარი შორს განსჭვრიტონ და წამიერად მაინც მიეახლონ
აბსოლუტს, ისე რომ შეიძლება თავად ვერც კი გააცნობიერონ (სერ-
ჟანტს ხომ ამას ვერ მოსთხოვ), ამასთან შედარებით გონების განა-
თება, აზრის გაელვება, კაბინეტში დილის სამ საათზე რომ გენვევა
საწოლზე ჩამომჯდარს, სიგარეტიც რომ ლამის ჩაფერფლილა, არ
ჩამოუვარდება თხუნელას ხედვას.

ეს ნაფიქრ-ნააზრევი მაგას გაუზიარა, რომელმაც ის იყო გაიღვი-
ძა და მის გვერდით მოკუნტული ნამძინარევი კრუტუნებდა. მერე
თვალეები გაახილა და ჩაფიქრდა.

– შენ ამას ვერ შეძლებდი, – უთხრა მან, – ძალიან ბევრს ფიქრობ,
სანამ რამეს გააკეთებდე.

– მე გამოვდივარ იმ პრინციპიდან, რომ აზრი უნდა უსწრებდეს
მოქმედებას, სულელო.

– გამოდიხარ პრინციპიდან, – თქვა მაგამ, – ძალიან ართულებ.
თითქოს დამკვირვებელი იყო, გეგონება მუზეუმში იყო და სურათებს
უყურებდე. მე ის მინდა ვთქვა, რომ სურათები არის იქ, მუზეუმში,
შენც ხარ მუზეუმში, მაგრამ ახლოსაც და შორსაც ერთი და იმავე
დროს. მე შენთვის ვარ სურათი, როკამადური არის სურათი, ეტიენი
არის სურათი, ეს ოთახი არის სურათი. შენ გგონია, რომ ხარ ამ ოთახში,
მაგრამ შენ აქ არ ხარ. შენ უყურებ ოთახს, მაგრამ თავად აქ არ ხარ.

– ასე, ჩემო გოგონა, წმინდა თომასაც შებლაღავ, – თქვა ოლივეირამ.
 – რატომ წმინდა თომას? – თქვა მაგამ, – იმ იდიოტს, ვისაც უნ-
 დოდა ჯერ ენახა და მერე ერწმუნა?

– ჰო, საყვარელო, – თქვა ოლივეირამ და გაიფიქრა, რომ მაგას პირით ჭეშმარიტება ლაღადებდა. ბედნიერია, რომ შეუძლია ირწმუნოს, სანამ დაინახავს, ის ერთიანადაა შერწყმული ცხოვრების უწყვეტ დინებასთან. ბედნიერი იყო ამ ოთახში, ჰქონდა სრული უფლება ყველაფერზე, რასაც შეეხებოდა და რაც არსებობდა მასთან ერთად: თევზი წყალში, ფოთოლი ხეზე, ღრუბელი ცაში, სახე ლექსში, თევზი, ფოთოლი, ღრუბელი, სახე, სწორედ ასეა, მხოლოდ...

(-84)

4

და ასე დაიწყეს ხეტიალი ზღაპრულ პარიზში; მიენდნენ ღამის ნიშანს და მიჰყვებოდნენ ვინმე clochard-ის წამოცდენილი სიტყვის წყალობით სახელდებულ გზებს, ჩაბნელებულ ქუჩებში მანსარდის სარკმლებიდან გამომკრთალ შუქს, პატარა მოედანზე სადმე მყუდრო ადგილს მოძებნიდნენ, ჩამოსხდებოდნენ მერხზე, კოცნიდნენ ერთმანეთს და დაჰყურებდნენ მოკირწყლულ მიწაზე დახაზულ, ბავშვების საყვარელი გასართობის, კლასობანას უჯრედებს, ცქვიტად რომ დახტიან ხოლმე ცალ ფეხზე და ჭვინტით მიაგორებენ ქვას, ოღონდ კი როგორმე "ცამდე" მიაღწიონ. მაგა კი იხსენებდა მონტევიდეოს მეგობრებს, ბავშვობის წლებს, ვინმე ლედესმას, მამას. ოლივეირა უხალისოდ უსმენდა და ცოტა გულიც ეთანაღრებოდა, რომ არ აინტერესებდა, მისთვის სულ ერთი იყო მონტევიდეო თუ ბუენოს აირესი, მარტო ის აწუხებდა, როგორ მოეგვარებინა მათგან ასე მოწყვეტილს თავისი გაურკვეველი მდგომარეობა (ნეტავ რასა იქმს ტრეველერი, ეს დაუდგრომელი მოხეტიალე, კიდევ რა ხათაბალაში გაეხვია მას შემდეგ, რაც იქიდან წამოვიდა, ან საწყალი, სულელი ხეკრეპტენი რა დღეშია, რა ხდება ქალაქის კაფეებში?), ამიტომ იყო, რომ ასე დაღვრემილი უსმენდა და თან ჯოხით მიწაზე ხაზავდა. მაგა კი ამ დროს ცდილობდა აეხსნა მისთვის, თუ რატომ არიან ჩემ-

პე და გრასიელა კარგი გოგოები და როგორ დასწყვიტა გული ლუსიანამ, როცა არ მივიდა მის გასაცვილებლად, გემით რომ მიემგზავრებოდა. ლუსიანა სნობია და ასეთი რამეების პატიება არ შემძლიაო.

– რას ნიშნავს, შენი აზრით, სნობი? – დაინტერესდა ოლივეირა.

– გეტყვი, – უპასუხა მაგამ და ისე ჩაქინდრა თავი, თითქოს ნინასნარ იცოდა, რამე სისულელე რომ წამოსცდებოდა, – მე მესამე კლასის ბილეთი მქონდა, დარწმუნებული ვარ, მეორე კლასის რომ მქონოდა, ლუსიანა უეჭველად მოვიდოდა დასამშვიდობებლად.

– ჩემს ცხოვრებაში ამაზე უკეთესი განმარტება არ მსმენია, – თქვა ოლივეირამ.

– ესეც არ იყოს, მე ხომ როკამადურიც თან მყავდა, – თქვა მაგამ.

ასე შეიტყო ოლივეირამ როკამადურის არსებობის ამბავი, რომელსაც მონტევიდეოში თურმე უბრალოდ კარლოს ფრანსისკოს ეძახდნენ. მაგას ეტყობა, არ უნდოდა როკამადურის დაბადების ამბავი დაწვრილებით ეამბნა, მარტო ის უთხრა, როგორ ნანობდა თავის დროზე აბორტის გაკეთებაზე უარი რომ თქვა.

– არა, გულის სიღრმეში შეიძლება არც ვნანობ, მაგრამ საქმე ის არის, რომ არ ვიცი, როგორ ვიცხოვრო. მაღამ ირენი ძალიან დიდ თანხას მთხოვს, თან სიმღერის გაკვეთილებიც მჭირდება, ეს კი არც ისე იოლი საქმეა.

მაგამ ისიც კი არ იცოდა რიგიანად, რატომ ჩამოვიდა მაინცდამაინც პარიზში, ოლივეირაც კარგად ხვდებოდა, რომ ტურისტულ სააგენტოში ბილეთები ან ვიზა შემთხვევით რომ შეშლოდათ, მაგა ადვილი შესაძლებელია, სინგაპურში ანდა კეიპტაუნშიც კი აღმოჩენილიყო; მისთვის მთავარი იყო მონტევიდეოდან გაეღწია და პირისპირ შეხვედროდა იმას, რასაც იგი უბრალოდ "ცხოვრებას" უწოდებდა. მისთვის პარიზს ის უპირატესობა ჰქონდა, რომ საკმაოდ კარგად იცოდა ფრანგული (*more Pitman*)¹ და თანაც იქ შეეძლო ენახა საუკეთესო სურათები, საუკეთესო ფილმები, ერთი სიტყვით, *Kultur*² ერთიანად და სრულად. ოლივეირას ცოტა არ იყოს, გულს უჩვილებდა ცხოვრების მისი ასეთი პანორამა (თუმცა როკამადური, რატომღაც, თვითონაც არ იცოდა, რატომ, უსიამოვნო გრძნობას აღუძრავდა) და მას ახსენდებოდა ბუენოს აირესელი ბრწყინვალე მეგობარი ქა-

¹ პიტმანის მეთოდით (ლათ.).

² კულტურა (გერმ.).

ლები, მარ დელ პლატას საზღვრებს რომ არ გასცილებოდნენ, მათი მეტაფიზიკური თუ პლანეტარული გაქანების მიუხედავად. ხოლო ეს ლანირაკი, თანაც ბავშვით, ჯდება გემზე, მესამე კლასის ბილეთით და მთლად ჯიბეგაფხეკილი მიემგზავრება პარიზში სიმღერის შესასწავლად; ამასაც რომ არ სჯერდება, თან მასაც უტარებს გაკვეთილებს, ასწავლის რას უნდა უყუროს და რა დაინახოს, თვითონ კი, მოულოდნელად გაჩერდება ხოლმე შუა ქუჩაში, შევარდება სადარბაზოში, სადაც არაფერია სანახავი, მაგრამ უცბად რაღაც მწვანეს მოჰკრავს თვალს და ჩუმად, მეკარე რომ არ გააბრაზოს, ეზოში გაძვრება, სადაც ზოგჯერ ძველ ქანდაკებას გადააწყდება, ან ჭას, სურო რომ შემოხვევია, ან სულაც არაფერს, შეიძლება მრგვალი ფილებით მოგებული და გაქეჩილი იატაკიც ნახოს, ობმოკიდებული კედლებიც, მესაათის აბრა, მოხუცი, ჩრდილში რომ მიყუჟულა, სადღაც კუთხეში, და კიდევ კატები, მხოლოდ კატები, *minouche*, ფისო-ფისო, მიაუ-მიაუ, *kitten, katt, chat, cat, gatos*,¹ ნაცრისფერები, თეთრები, შავები, წყალსადინარების მზით გამთბარი ფილების ბატონ-პატრონები, მაგას ერთგული მეგობრები, ისიც მუცელზე უღიბინებს, ელაპარაკება რაღაც სულელურ, გაუგებარ ენაზე, უთანხმდება როდის და სად შეხვდება, რაღაცას ურჩევს. ოლივეირას თვითონაც უკვირდა საკუთარი თავის მაგასთან ერთად რომ დაყიალებდა, ან რა აზრი ჰქონდა, რომ გაბრაზებულიყო – ლუდის კათხას აუცილებლად გადააყირავებდა, ფეხს მაგიდიდან ისე გამოსწევდა, რომ მიმტანს აუცილებლად ფეხი წამოეკრა და ერთი კარგად გაეკიცხა. მაგრამ მაგა, სულ ერთია, ბედნიერი იყო, იმის მიუხედავად, რომ ოლივეირას გამუდმებით აღიზიანებდა თავისი დაუდევრობით. არც ის ენაღვლებოდა, რა თანხა უნდა გადაეხადა, პირიქით, თუ ანგარიშის ბოლო ციფრი "3" იყო, მის ალტაცებას საზღვარი არ ჰქონდა; არაერთხელ ყოფილა, შუა ქუჩაში გაჩერებული (ორი მეტრის მანძილზე დაამუხრუჭებდა მძლოლი, "რენოს" ფანჯრიდან გამოჰყოფდა თავს და პიკარდულ კილოზე გვარიანად აგინებდა), ის კი იდგა გარინდული და გაჰყურებდა პანთეონს, აქედან ბევრად უკეთ მოჩანს, ვიდრე ტროტუარიდანო. და ასე და ამგვარად ხდებოდა ყოველთვის ყველაფერი.

¹ კნუტი, კატა (სხვადასხვა ენებზე).

ამ დროისათვის ოლივეირა უკვე იცნობდა პერიკოსა და რონალდს. მაგამ ეტიენი გააცნო, ეტიენმა კი ისინი გრეგოროვიუსს შეახვედრა; ასე შეიქმნა გველის კლუბი ერთ ღამეს სენ-ჟერმენ-დე-პრეში; განურჩევლად ყველამ მიიღო მაგაც, ეს თითქოს ბუნებრივი და გარდუვალიც კი იყო, ცხადია, მაგრამ ის, რომ ყველაფრის ახსნა-განმარტება უხდებოდათ, რაზეც საუბრობდნენ, მაინც ყველას აღიზიანებდა, ამას კიდევ ისიც ემატებოდა, რომ მაგას თეფშიდან ნახევარზე მეტი საჭმელი აქეთ-იქით იფანტებოდა, რადგან დანა-ჩანგლის ხმარება რიგიანად არ იცოდა. შემწვარი კარტოფილი კი მეზობელ მაგიდასთან მსხდომებს პირდაპირ თმაში გაებლანდებოდათ ხოლმე ასეთი დაუდევრობის გამო და მობოდიშება და მაგას დატუქსვა უხდებოდათ. არც მათ წრეში იქცეოდა ისე, როგორც წესი და რიგი იყო. ოლივეირა ხედავდა, რომ მაგას თვითონაც ერჩინა კლუბის წევრებთან ცალ-ცალკე ჰქონოდა ურთიერთობა, ეტიენთან ან ბებსთან გასეირნებას ამჯობინებდა, თითქოს თავის სამყაროში უნდოდა მათი შეტყუება, თუმცა არ ცდილობდა, მაგრამ მაინც ასე გამოდიოდა. მას მხოლოდ ერთი სურვილი ჰქონდა, როგორმე დაეღწია თავი ყოველდღიური უფერულობისაგან – იქნებოდა ეს ავტობუსი თუ ისტორია, – ასეთი ადამიანი იყო, მაგრამ ასე იყო თუ ისე, კლუბში მაინც ყველა მისი მაღლიერი იყო, ოღონდ როგორც კი მიზეზს მოძებნიდნენ ისევე უჯავრდებოდნენ და ტუქსავდნენ. ეტიენსაც კი, ესოდენ თავდაჯერებული რომ გეჩვენებოდათ – როგორც ძალი ან საფოსტო ყუთი, – მკვდრის ფერი დაედებოდა ხოლმე, როცა მაგა მის ახალ სურათს უყურებდა და რაიმე სისულელეს იტყოდა, ხოლო პერიკო რომეროც კი დიდი მონივნებით იტყოდა, "ეს მაგა მაინც დიდი ოხერი ვინმეაო". მრავალი კვირა და ეგებ თვეც (ოლივეირას ანგარიში უჭირდა. ბედნიერი ვარ, მაშასადამე, მომავალიც არ არსებობს) დაეხეტებოდნენ და ბორიალობდნენ პარიზში, ათვალეერებდნენ ყველაფერს, რაც გზად შეხვდებოდათ, არაფერი გამოეპარებოდათ, მათთვის სულ ერთი იყო, მოსახდენი უჩვენოდაც მოხდებო, ფიქრობდნენ, ხან გადაეხვეოდნენ და გადაეჭდობოდნენ ერთმანეთს, ხან წაიკიდებოდნენ და გაიყრებოდნენ, მაგრამ ეს ყველაფერი ხდებოდა იმ სამყაროს მიღმა, იმ მოვლენების მიღმა, რაზეც გაზეთებში წერდნენ, და არ ჰქონდა არანაირი კავშირი ოჯახურ და ნათესაურ ურთიერ-

თობებთან, მოვალეობებთან და სხვა ფინანსურ თუ მორალურ ღირებულებებთან.

კაკ-კუკ.

– ახლა კი ავდგეთ, – იტყოდა ხოლმე ოლივეირა.

– რისთვის, – შეეპასუხებოდა მაგა, როცა გაჰყურებდა როგორ გადიოდნენ ნეფის ხიდთან *péniches*¹, – კაკ-კუკ, თქვენს თავში ჩიტი ზის, კაკ-კუკ, სულ გიკაკუნებს, მშია, რაიმე არგენტინული კერძი მაქამეო. კაკ-კუკ.

– კარგი, – ბუზღუნებდა ოლივეირა, – მე შენ როკამადური ხომ არ გგონივარ. ბოლოს და ბოლოს, ჩვენც მაგ შენი ჩიტების ენაზე დაველაპარაკებით მაღაზიის პატრონს ან მეკარეს, მერე ნახე დავიღარაბა. ერთი შეხედე, როგორ აეკიდა ის ტიპი იმ ზანგ გოგოს.

– მე ვიცნობ, კაფეში მუშაობს, პროვანსის ქუჩაზე. მას ქალები უფრო მოსწონს, საბრალო, ტყუილად ირჯება.

– შენც ხომ არ შეგაბა ამ ზანგმა გოგომ?

– რასაკვირველია. მაგრამ ჩვენ უბრალოდ დავმეგობრდით. მე სახის კრემი ვაჩუქე, მან ვინმე რეტიფის, არა... მგონი, რეტიფის ნიგნი მომცა.

– ჰო, კარგი, გასაგებია. მართლა არ ნოლილხარ მასთან? შენისთანა ცნობისმოყვარე ამან როგორ არ დაგაინტერესა.

– შენ თვითონ, ორასიო, შენ თუ ნოლილხარ კაცთან?

– რა თქმა უნდა. ესეც გამოცდილების საქმეა, მოგეხსენება.

მაგამ ალმაცერად გადახედა, ხომ არ დამცინისო. ალბათ იმ ჩიტზე ბრაზობს თავში რომ უზის და არგენტინულ საქმელს სთხოვსო. კაკ-კუკ. მერე კი ისე დაეძგერა, რომ ცოლ-ქმარმა, თავისთვის რომ სენ-სულპის ქუჩაზე მიდიოდა, გაოგნებულმა შეხედა, – მერე სიცილ-სიცილით თმაც აუჩქნა და ოლივეირა იძულებული გახდა ხელელები დაეჭირა, მერე კი ორივეს სიცილი აუტყდა, ცოლ-ქმარი ისევ გაკვირვებული უყურებდა მათ, ქმარმა კი სცადა გაღიმება, მაგრამ ცოლმა, ჩანდა, შეურაცხყოფილად იგრძნო თავი.

– მართალი ხარ, – ბოლოს მაინც გამოტყდა ოლივეირა. – გამოუსწორებელი ვარ, ჩე, გავიღვიძოთ-მეთქი რომ გეუბნები ხოლმე. ძილი სხვაა, სულ უნდა იძინო და იძინო კაცმა.

¹ კატერები (ფრანგ.).

ხან ვიტრინის წინ გაჩერდებოდნენ, რომ წიგნების სათაურები ნა-ეკითხათ. თუ მაგას წიგნის ყდის ფერი ან ფორმა მოსტაცებდა თვალს, დაუნყებდა გამოკითხვას და ოლივეირასაც მეტი რა გზა ჰქონდა, უნდა აეხსნა, რა ადგილი აქვს ფლობერს ლიტერატურაში, ვინ არის მონტესკიე, რაზე წერდა რაიმონ რადიგე, ან როდის ცხოვრობდა თეოფილ გოტიე. მაგა უსმენდა და თან ვიტრინაზე თითით რალაცას ხატავდა. "თავში ჩიტი რომ გიზის რამე არგენტინული კერძი უნდა აჭამო", – ფიქრობდა ოლივეირა თავისთვის, – "სანყალო ჩემო თავო, ღმერთო მიშველე".

– ნუთუ ვერ გაგიგია, რომ ასე ვერაფერს ისწავლი? – ეტყოდა ხოლმე ბოლოს, – შენ გინდა ქუჩაში მიიღო განათლება, საყვარელო, ასე არ ხდება, გირჩევნია **Reader's Digest** გამოიწერო.

– ოჰ, არა, ეს საზიზღრობაა.

"ჩიტი თავში, – ფიქრობდა ოლივეირა, – მაგრამ მის თავში კი არა, ჩემს თავში. მაშინ მის თავში რალაა? ჰაერი თუ ნეტარება, ცუდად ასათვისებელი კი არის. ცენტრი მას თავში არ ექნება."

"თვალდახუჭულიც კი პირდაპირ მიზანში მოარტყამს, – ფიქრობდა ოლივეირა, – ზუსტად ისე, როგორც ძენის სისტემის მიხედვით ისვრიან მშვილდისარს. მიზანში კი იმიტომ ახვედრებს, რომ არანაირი სისტემა არ იცის, უბრალოდ არაფერი გაეგება. მე კი პირიქით. კაკ-კუკ. და ასე მიდის ჩვენი საქმეც."

როცა მაგა ეკითხებოდა ძენის ფილოსოფიის შესახებ (ეს კი ჩვეულებრივად ხდებოდა ხოლმე კლუბში, სადაც ყოველთვის საუბრობდნენ ნოსტალგიაზე და ისეთ მიუწვდომელ ცოდნაზე, რაც შეიძლება ფუძემდებლურიც კი ყოფილიყო, მედლისა თუ მთვარის მეორე მხარეზე), იმ დროს, როცა გრეგოროვიუსი დიდი მონდომებით უხსნიდა მაგას მეტაფიზიკის სულ ელემენტარულ საკითხებს, ოლივეირა პერნოს აგემოვნებდა და მათი ყურებით ერთობოდა. მაგასთვის რაიმეს ახსნა სრული უაზრობა იყო. ფოკონიე მართალია, ისეთი ადამიანებისთვის, როგორიც მაგაა, ეტყობა, გამოცანა სწორედ ახსნიდან იწყებაო. მაგაც უსმენდა საუბარს იმმანენტურზე, ტრანსცენდენტულზე; ფართოდ გახელილი ულამაზესი თვალებით მიშტერებოდა გრეგოროვიუსს, მაგრამ მის მეტაფიზიკას ყურსაც არ ათხოვებდა. ბოლოს კი თავს აჯერებდა, ვითომ ყველაფერი გაიგო ძენის შესახებ და დაღლილივით ამოიხვნეშდა. მარტო ოლივეირამ იცოდა, რომ მაგას ყოველ წამს შეეძლო განე-

ჭვრიტა ის უკიდევანო სივრცეები, სადაც არ არსებობს დრო და რასაც ისინი დიალექტიკის გზით ეძებდნენ.

– ამდენ სისულელეებს ნუ სწავლობ, – ურჩევდა ხოლმე ოლივეირა, – რატომ უნდა გაიკეთო სათვალე, თუ არ გჭირდება.

მაგა ცოტა მაინც ჭოჭმანობდა. უზომო აღფრთოვანებით შესცქეროდა ხოლმე ოლივეირას და ეტიენს, მთელი სამი საათი რომ შეუჩერებლივ კამათობდნენ. ეტიენი და ოლივეირა თითქოს ცარცის წრეში იდგნენ და მასაც უნდოდა ამ წრეში ფეხის შედგმა, რომ გაეგო მაინც რა საჭირო იყო ლიტერატურისთვის ინდეტერმინიზმის პრინციპები, რატომ უნდოდა მორელის, – რომელზეც ამდენს ლაპარაკობდნენ და ასეთი აღფრთოვანებით, – რომ თავისი წიგნისგან ისეთი მინის ბურთი გაეკეთებინა, რომელშიც მიკრო და მაკროკოსმოსი ერთმანეთს შეერწყმოდა თვითგამანადგურებელ ხილვაში.

– ამის ახსნა შენთვის შეუძლებელია, – ეტყოდა ხოლმე ეტიენი, – ეს არის დონე ნომერი შვიდი, როცა შენ ძლივს ხარ ნომერი ორის დონეზე.

მაშინ მაგა მოიწყენდა, აიღებდა ტროტუარიდან ფოთოლს და მას ელაპარაკებოდა, დაიდებდა ხელის გულზე, გადაატრიალ-გადმოატრიალებდა, ხელს გადაუსვამ-გადმოუსვამდა, გაასწორებდა, გამოაცლიდა მთელ რბილ ნაწილს და მარტო ძარღვებს დაუტოვებდა, ბოლოს ფოთოლი აბლაბუდასავით გამჭვირვალე რომ გახდებოდა, მწვანე ჩრდილივით დარჩებოდა ხელისგულზე, მაშინ ეტიენი გამოსტაცებდა და სინათლეზე გახედავდა. სწორედ ასეთი რამეები ალაფრთოვანებდა ხოლმე მათ და მერე კიდევ დაირცხვენდნენ, ასე უხეშად რომ ეპყრობოდნენ. მაგაც ამით სარგებლობდა და სთხოვდა კიდევ ნახევარ ბოთლ ლუდს და, თუ შესაძლებელი იყო, ცოტა შემწვარ კარტოფილსაც.

(-71)

5

ეს პირველად სასტუმროში მოხდა, ვალეტეს ქუჩაზე. ისინი ჩვეულებისამებრ დაბორიანობდნენ ქუჩა-ქუჩა, ხანდახან სადარბაზოებ-

ში თუ შევიდოდნენ; ნასადილევს წვიმა მუდამ სიმწრის გრძნობას აღძრავს ხოლმე, რაღაც უნდა მოეფიქრებინათ, სადმე შეეფარებინათ თავი, გამყინავი სინესტე ძვალ-რბილში ატანდა, წყალგაუმტარი ლაბადის რეზინის სუნი ზიზღს ჰგვრიდა, და ამ დროს, უეცრად, მაგა ოლივიერას მიეხუტა, წამით შემლილებივით შეაცქერდნენ ერთმანეთს; სასტუმრო! და მოხუცი ქალიც უმალ მიუხვდა და თავისი მონჯლრეული ჯიხურიდან გამოეგება; აბა, რა უნდა ქნას კაცმა ასეთ ძალღურ ამინდშიო, მაშინვე წაუძღვა კიბეებისაკენ; საცოდავი ძლივძლივობით მიათრევედა მტკივან ფეხს, ყოველ საფეხურზე ჩერდებოდა, გასივებულ ფეხს გაჭირვებით ასწევდა და ასე ბობღვა-ბობღვით მიაღწია მეოთხე სართულამდე. დერეფანში წვნიანი კერძის სუნი იდგა; ფარდაგზე ვიღაცას ლურჯი სითხე დაეღვარა და გაშლილი ფრთებივით გადღაბნილიყო. ოთახში ორი ფანჯარა იყო და დაკემსილ-დაძონძილი წითელი ფარდები ეკიდა. ფანჯრიდან სინათლის სველი ზოლი აღწევდა და სასთუმალსა და დალიანდაგებულ ყვითელ საბანს მფარველი ანგელოზივით დასდგომოდა.

მაგას, ეტყობა, გულუბრყვილო-უცოდველი გოგონას გათამამება უნდოდა და ფანჯარასთან მივიდა, ვითომ ქუჩაში იყურებოდა, ოლივიერა კი ამასობაში კარების საკეტს ამონმებდა. შეიძლება მაგას მომზადებულიც კი ჰქონდა რომელიმე ლიტერატურული სცენა, ან ყველაფერი ყოველთვის ასეც ხდებოდა ხოლმე, ჯერ ჩანთას დადებდა მაგიდაზე, სიგარეტს ამოიღებდა, ფანჯარასთან დადგებოდა, სიგარეტს გააბოლებდა, ქუჩაში იყურებოდა, მერე შპალერზე იტყოდა რამეს, იცდიდა, ამკარად იცდიდა, რომ მამაკაცისთვის საშუალება მიეცა და პირველი ნაბიჯი გადაედგა. მაგრამ უცბად ორივეს სიცილი წასკდა, მართლაც სასაცილო იყო ეს შემზადება და მაშინვე ყვითელი საბანიც კუთხეში მოისროლეს, უშნო თოჯინასავით მიაგდეს კედელთან.

მერე გაშინაურდნენ და საბნის, კარების, ლამფებისა თუ ფარდების შედარებით ერთობოდნენ; ოთახები *cinquième arrondissement*¹ მდებარე სასტუმროებში უკეთესია, ვიდრე *sixième*-ზე² ამბობდნენ, ხოლო *septième*-ზე³ ბედი არ სწყალობდათ, რადგან ყოველთვის რაღაცა ხდე-

¹ მეხუთე ოლქი (ფრანგ.).

² მეექვსეზე (ფრანგ.).

³ მეშვიდეზე (ფრანგ.).

ბოდა, ხან მეზობელ ოთახში აბრახუნებდნენ, ხან წყალგაყვანილობის მილები გუგუნებდა გულის გამანწყალებლად. სწორედ მაშინ მოუყვა მაგას ოლივეირამ ტროპმანის ამბავი. მაგა უსმენდა და თან ეხუტებოდა. თურმე ტურგენევის ნარკვევიც უნდა წაეკითხა, წარმოუდგენლად ეჩვენებოდა ამდენი რამის წაკითხვა ორ წელიწადში (რატომ ორ წელიწადში, ეს კი არ იცოდა); მეორეჯერ პეტიოზე უამბო, მერე ვაიდმანზე, მერე კრისტიზე; სასტუმრო რატომღაც ყოველთვის დანაშაულებებზე ლაპარაკის ხასიათზე დააყენებს ხოლმე ყველას, მაგრამ მაგა უეცრად, თითქოს სერიოზულობის შეტევამ წამოუარაო, ჭერს მიაპყრობდა მზერას და ეკითხებოდა, ნუთუ ასეთი დიდებულია სიენელთა ფერწერა, როგორც ეტიენი ამტკიცებსო, ანდა ხომ არ შეიძლება ცოტა ხელმომჭირნეობა გავნიოთ და ვიყიდოთ ფირფიტები, ან ჰუგო ვოლფის ნაწარმოებები, რომელსაც ხანდახან წაიმღერებდა ხოლმე და ისიც შუაში განწყვეტდა, რადგან ან ავინყდებოდა, ან არადა ბრაზდებოდა. ოლივეირას დიდად სიამოვნებდა მაგასთან სიამტკებილობა, ჯერ ერთი იმიტომ, რომ მაგასთვის სხვა არაფერი იყო ამაზე უფრო მნიშვნელოვანი და მეორეც იმიტომ, რომ თვითონ, – ამის ახსნა ცოტა ძნელი კი იყო, – ამ ნეტარების განცდისას თითქოს ამ ნეტარების ქვევით იყო და როცა მისი წამი დადგებოდა, სასონარკვეთილი ცდილობდა გაგრძელებულიყო და ამ განცდას ადარებდა იმ მდგომარეობას გაღვიძებისთანავე რომ იცი შენი წამდვილი სახელი, მერე კი ისევ უბრუნდებოდა ისეთ გაურკვეველ მდგომარეობას, რაც ყოველგვარი სრულფასოვნების მოძულე ოლივეირას, ძალიან მოსწონდა, ხოლო მაგა გულწრფელად წუხდა, როცა ხედავდა ოლივეირა უბრუნდებოდა თავის მოგონებებს და ყველაფერს, რაზეც ბუნდოვნად გრძნობდა, რომ უნდა ეფიქრა, მაგრამ არ შეეძლო, მაშინ სხვა გზა არ ჰქონდა, კოცნითა და ალერსით კვლავ უნდა გაეღვიძებინა მასში სურვილი და უკვე გარდაქმნილი და დამცხრალი, თითქოს მის თვალში კიდევ იზრდებოდა და ასე ეუფლებოდა მას ერთიანად, და მაგაც გაშმაგებულ მხეცად გადაიქცეოდა, დაბინდულ მზერას მიაპყრობდა სივრცეს, ხელებს უკან წაიღებდა და მითიური მთიდან დაგორებულ ქანდაკებად ქცეული ებლაუჭებოდა ფრჩხილებით სწრაფმავალ დროს და შეშინებული მხეცივით სუნთქვაშეკრული მხოლოდ კვნესოდა და კვნესოდა. ერთხელ, ღამე, მაგა კბილებით ჩააფრინდა მხარში და სისხლის გამოსვლამდე უკბინა, რადგან ოლივეირა ცოტა განზე გაინია და საკუთარმა ფიქრებმა წაიღო; და აი, მაშინ რა-

ლაც მოხდა მათ შორის და მოხდა რალაც უსიტყვო შეთანხმება. ოლივე-ირას მოეჩვენა, რომ მაგა მისგან ელოდა სიკვდილს, ოღონდ თვითონ კი არა, მისი ნათელი ხილვა კი არა, არამედ რალაც ბნელი ძალა, რომელიც მისგან მოითხოვდა განადგურებას, და იგი პირაღმა იწვა და ნთქავდა ვარსკვლავებს, მერე კი უბრუნებდა უვარსკვლავო სამყაროს ყველა მის კითხვას და შიშს. მაშინ ერთადერთხელ იგრძნო ოლივეირამ თავი მითიურ მატადორად, ვისთვისაც ხარის მოკვლა იმას ნიშნავდა, რომ დაებრუნებინა ხარი ზღვისთვის, ზღვა – ცისთვის, მხოლოდ ერთხელ მოხდა ისე, რომ მან შებლალა მაგა, ეს მოხდა ერთ მეტად გრძელ ღამეს, რასაც ისინი აღარასდროს იხსენებდნენ; იგი ისე მოექცა მაგას, როგორც პოსეიდონი პასიფეას, ისე, როგორც უკანასკნელ მეძავსაც არ მოექცევიან, ჯერ მთლიანად დაიმორჩილა, მერე ლამის ცამდე აიყვანა და შეიცნო ბოლომდე, როგორც მამაკაცს შეუძლია შეიცნოს ქალი, ისეთი ძალით ეხვეოდა, ლამის სისხლის სუნიც კი სცემდა, მერე კი ძალგამოლეული და დაშრეტილი მოისროლა განზე და ესმოდა, ბალიშში ჩამხობილი როგორ ტიროდა ბედნიერებისგან, იქვე, მის სახესთან, მხოლოდ სიგარეტის ცეცხლი რომ ანათებდა და კვლავ აბრუნებდა იმ ღამეში და სასტუმროს ოთახში.

ცოტა მოგვიანებით ოლივეირა შიშმა შეიპყრო, ვაითუ მაგამ ეს ყველაფერი მიიჩნიოს იმ სისავსედ, განუზომელ მწვერვალად და სასიყვარულო გართობაში არ ეძებოს მსხვერპლშენიერვის სათავეო. ყველაზე უფრო ეშინოდა ძალღური ერთგულების, მადლიერების ამ ყველაზე შენიღბული გამოხატვის; მას არ უნდოდა, რომ თავისუფლება, ეს ერთადერთი სამოსელი, რაც მაგას ასე ამშვენებდა, გადაქცეულიყო ქალურ თვინიერებად. მაგრამ მალე დამშვიდდა, რაკი დაინახა, რომ მაგა, თითქოს არც არაფერი მომხდარაო, შავი ყავის მომზადებას შეუდგა, მერე ბიდესთან მივიდა და როცა დაბრუნდა, ეტყობოდა, უარესად დაბნეული იყო. ამ ღამეს მას ისე მოექცნენ, უარესად არც შეიძლებოდა, მის გარშემო სიცარიელის უსასრულობა ფეთქავდა და ოლივეირას პირველივე სიტყვა, ალბათ მათარახივით უნდა მოხვედროდა, მაგრამ იგი მივიდა და სანოლის კიდეზე შემკრთალი ჩამოჯდა, მარტო ალერსიანი ღიმილით და რალაც შორეული ნუგეშით ცდილობდა გონს მოსვლას, რამაც სრულიად დაამშვიდა ოლივეირა. თუ მას არ უყვარდა მაგა, მაშინ სურვილიც ჩაუქრებოდა (მას კი არ უყვარდა მაგა და სურვილიც უნდა ჩამქრალიყო), ასე რომ შავი ჭირივით უნდა მორიდებოდა

სასიყვარულო თამაშში რაიმე წმინდას არსებობას. როგორმე თავი უნდა აეცილებინა ამისთვის დღეების მანძილზე, კვირების მანძილზე, სასტუმროს ყოველ ოთახში, ყოველ მოედანზე, ყოველ სასიყვარულო ვითარებაში, მაშინაც კი, როცა დილაობით კაფეში ისხდნენ მოედანზე; სასტიკი ბრძოლის არენა, ზედმინევენით გააზრებული ოპერაცია ბრწყინვალე შედეგით, დახვეწილი და ამკარად განონასწორებული. იგი უკვე დარწმუნდა, რომ მაგა მართლაც ელოდებოდა, ორასიო მომკლავსო, ოღონდ მისთვის ეს იქნებოდა ფენიქსის სიკვდილი, ფენიქსივით აღსდგებოდა და ბოლოს და ბოლოს შეუერთდებოდა ფილოსოფოსების, ანუ გველის კლუბის საკრებულოს; მაგას ცოდნის, განათლების დიდი წყურვილი ჰქონდა; ორასიო იყო შთაგონებული, სასახელო, მონოდებული ქურუმ-განმანათლებლის როლისთვის, მაგრამ თვითონ ისინი ვერაფერში თანხმდებოდნენ, ჩვეულებრივ საუბარშიც კი ვერ უგებდნენ ერთმანეთს, სრულიად განსხვავებული შეხედულებები ჰქონდათ, (მან ეს კარგად იცოდა, მშვენივრად ესმოდა), ამიტომ მათი დაახლოვების ერთადერთი საშუალება ის იქნებოდა, თუ ორასიო მოკლავდა მას და მოკლავდა სწორედ თავდავინწყების წუთებში, რადგან მხოლოდ ნეტარების წუთებში, როდესაც ისინი თანასწორნი თუნდაც თავიანთი სიშიშვლით, შეწყვილდებოდნენ და სასტუმროს ოთახის ცაზე შეხვდებოდნენ პირისპირ, მაშინ აღსრულდებოდა მისი აღდგომაც ფენიქსის კვალად, მას მერე, რაც ორასიო დაახრჩობდა და მერე ალტაცებული გაირინდებოდა, თითქოს იგი თავიდან აღმოაჩინაო, რადგან უკვე ნამდვილად მოიპოვა და დაისაკუთრა, ამიერიდან ველარაფერი გაყრიდა მათ და მაგა იქნებოდა მარად მასთან, და აღარც ორასიო მოიცილებდა გვერდიდან.

(-81)

6

წინასწარ მოილაპარაკებდნენ ხოლმე სად და როდის შეხვდებოდნენ ერთმანეთს, რომ ესა თუ ის უბანი შემოეველოთ. მოსწონდათ განგებასთან შებმა; თუ ერთმანეთს ვერ იპოვიდნენ, მთელი დღე დაბოლმილები იბოდილებდნენ, ცალ-ცალკე დასხდებოდნენ კაფეში, ან სადმე პატა-

რა მოედანზე მოიკალათებდნენ მერხზე და ერთი წიგნით მეტს თუ წაიკითხავდნენ. გამოთქმა "ერთი წიგნით მეტის წაკითხვა" ოლივეირას ეკუთვნოდა და მაგამაც ეს წმინდა ოსმოსად აღიქვა; სინამდვილეში კი მისთვის ყოველი წიგნის წაკითხვა ერთი წიგნით ნაკლები იყო, არადა უზომო სურვილი ჰქონდა და კიდევ აპირებდა (დაახლოებით სამ და ხუთ წელიწადში მაინც, თავისი ანგარიშით) წაეკითხა გოეთეს, ჰომეროსის, დილან ტომასის, მორიაკის, ფოლკნერის, ბოდლერის, რობერტო არლტის, წმინდა ავგუსტინეს და სხვათა თხზულებები, რომელთა სახელების ხსენება კლუბში საუბრების დროს სულ საგონებელში აგდებდა. ასეთ დროს კი ოლივეირა პასუხად მარტო მხრებს აჩჩევდა და ზიზლით მოჰყვებოდა იმ გაუკუღმართებულ ამბებზე, ლა პლატის მთელ სანაპიროზე რომ მოიკიდა ფეხი, მკითხველთა ახალ ჯიშზე *a fulltime*¹, ბიბლიოთეკებზე, სადაც ნახევრად განათლებული და დიდი პრეტენზიების მქონე ქალიშვილები ირევიან, ამ ურჯულოებზე, ზურგი რომ აქციეს მზესა და სიყვარულს, სახლებზე, სადაც სტამბის საღებავით გაჟღენთილ ჰაერს ბოლო მოუღო ნივრის მხიარულმა სუნმა. ამ დროს თვითონ ცოტას კითხულობდა, უფრო გაიტაცა ხეების თვალიერებამ, წვრილ-წვრილი ნივთების ძებნამ ქუჩაში, ფილმოტეკის გაყვითლებული სურათების ყურებამ და ლათინური კვარტლის ქალებმა. მისი გაურკვეველი ინტელექტუალური მონოდება შემოიფარგლებოდა უქმი და უსარგებლო ფიქრებით, ხოლო როცა მაგა სთხოვდა დახმარებას, რაიმე თარიღის ან სიტყვის განმარტებას, უხალისოდ პასუხობდა, უქმ გარჯად მიაჩნდა. "მაინც რამდენი რამ იცი", – იტყოდა ხოლმე დანალვლიანებული მაგა. მაშინ კი მიუბრუნდებოდა, მაინც შეინუხებდა თავს და განუმარტავდა რა განსხვავებაა ცოდნასა და გაცნობას შორის და შესთავაზებდა ხოლმე ინდივიდუალურ სავარჯიშოებში გამოცდას, რაც კიდევ უფრო აბნევდა მაგას და ბოლოს სასონარკვეთილებში აგდებდა.

როდესაც შეარჩევდნენ ადგილს, რომელიც არ ენახათ, მოილაპარაკებდნენ, სად შეხვდებოდნენ ერთმანეთს და თითქმის ყოველთვის ხვდებოდნენ. ზოგჯერ მათი შეხვედრა ისეთი უცნაური და დაუჯერებელი იყო, რომ ოლივეირა ალბათობის თეორიასაც კი მოიშველიებდა ხოლმე, უთავბოლოდ დაბორილებდნენ ქუჩებში და ვერაფრით აეს-

¹ მთლიანი სამუშაო დღე

სნათ, რატომ უნდა შეეხვია მაგას ვოჟირარის ქუჩის კუთხეში სწორედ იმ დროს, როცა თვითონ ხუთი კვარტლის დაშორებით იყო მისგან, მერე რატომღაც გადაიფიქრა და იმის მაგივრად რომ ბუსის ქუჩას აჰყოლოდა, მუსიე დე პრენსის ქუჩაზე გადაუხვია, სრულიად დაუფიქრებლად და კიდევ შეეჩეხა მაგას, რომელიც ვიტრინის წინ იდგა და დაბალზამებულ მაიმუნს უყურებდა. მერე კი, როცა უკვე კაფეში ისხდნენ, დანვრილებით განიხილავდნენ განვლილ გზას, თუ რატომ ან როდის არ გაჰყვნენ ამ ქუჩას, რატომ შეუხვით იმ ქუჩაზე და ცდილობდნენ ეს ყველაფერი აეხსნათ ტელეპატიით, მაგრამ არც ეს იყო გამოსავალი; ასე იყო თუ ისე, ისინი მაინც პოულობდნენ ერთმანეთს ქუჩების ამ ლაბირინთში და გიჟებივით იცინოდნენ, რადგან სჯეროდათ, რაღაც ძალა წარმართავდა მათ. ოლივეირა აღტაცებას ვერ მალავდა, როცა ხედავდა მაგას, რომელსაც გონიერებისა არაფერი ეტყობოდა, არაფერი გაეგებოდა გამოთვლებისა თუ ალბათობის კანონისა. რაც მისთვის მაინც ანალიზის საქმე იყო, ანდა უბრალოდ რწმენისაც კი, რომ ბოლოს იქ მიხვალ, სადაც უნდა მიხვიდე, მაგა ბედისწერად აღიქვამდა. "ვაითუ ვერ შემხვედროდი?" – ჰკითხავდა ხოლმე, "არ ვიცი, მაგრამ შენ ხომ ახლა აქა ხარ"... აუხსნელი კი იყო ეს, მაგრამ პასუხი სრულიად აუქმებდა კითხვას და ავლენდა ლოგიკის სრულ უსარგებლობას. ამის მერე ოლივეირა გრძნობდა ძალის ახალ მოზღვავებას, რომ შებრძოლებოდა მაგას წიგნიერ ცრურწმენებს, ხოლო მაგა, როგორი პარადოქსულიც უნდა ჩანდეს, უჯანყდებოდა ოლივეირას სასკოლო ცოდნის მიმართ ზიზღს. და აი, ასე დაიარებოდნენ პანჩი და ჯუდი, იზიდავდნენ და განიზიდავდნენ ერთმანეთს, და ასეც უნდა იყოს, თუ არ გინდა, რომ სიყვარული დასრულდეს ფერადი საფოსტო ბარათით ან უსიტყვო რომანსით. მაგრამ სიყვარული მაინც რა სიტყვაა...

(-7)

7

მე ვეხები შენს ბაგეს, თითს შემოვავლებ მის კიდეს ისე, ვითომ ჩემი დახატული და ჩემი ხელით შექმნილი იყოს, ვითომ პირველად გაიპო შენი ბაგე და თუ ერთი წამით მაინც მოვხუჭავ თვალს, გაქრე-

ბა, აღარ იქნება და მე ისევ თავიდან დავინყებ მის ხატვას, ისეთს შევექმნი, როგორც მე მინდა, ჩემი არჩეული და ჩემი სასურველი, ჩემი ხელით დახატული, შენი ბაგე უმაღლესი თავისუფლების ნებით ჩემი არჩეული, ჩემი ხელით დახატული, შენს სახეზე, წმინდა შემთხვევის წყალობით (და მეც ვცდილობ გავიგო როგორ მოხდა ეს), ზუსტად ისეთი აღმოჩნდა, როგორც არის შენი ბაგე, რომელიც მილიმის ჩემი ხელით დახატული პირის მიღმა.

შენ მიყურებ მე, ახლოდან მიყურებ და უფრო და უფრო მიახლოვდები, ჩვენ თითქოს ციკლოპობანას ვთამაშობთ, ვუყურებთ ერთიმეორეს, ვუახლოვებთ სახეებს და თვალელები ფართოვდება და ფართოვდება, უახლოვდება ერთმანეთს და თითქოს იხრახნებიან ერთმანეთში, ციკლოპები თვალს თვალში უყრიან, სუნთქვა ეკვრით და მაშინ ჩვენი ბაგეები ერთდებიან, ეკვრიან, კბენენ, კბილებით ეხებიან, ეთამაშებიან ალერსით, სუნთქვა ხშირდება და იგრძნობა ძველი, ნაცნობი სუნი და დუმილი. ჩემი ხელები ეძებენ შენს თმას, მასში იფლობიან და ეალერსებიან და ჩვენ ვკოცნით ერთმანეთს და ჩვენი პირები თითქოს სავსეა ყვავილებით, გაურკვეველი სურნელება რომ დაჰკრავთ, ან ცოცხალი თევზებით; და უნებურად ვკბენთ ერთმანეთს და ეს ტკივილიც ტკბილია და თუ ამ კოცნაში სული შეგვიგუბდება, თუ ერთდროულად შევისუნთქავთ ერთიმეორის ჰაერს და მაშინ ეს ნუთიერი სიკვდილიც უმშვენიერესია, ორივეს ერთი ნერწყვი გვაქვს და ერთნაირი გემო მნიფე ნაყოფისა და ვგრძნობ როგორ ცახცახებ ჩემში, თრთი, ვითარცა მთვარე წყალში.

(-8)

8

სალამო ხანს მეჟისერის სანაპიროზე გავდიოდით თევზების სანახავად, მარტის თვე იდგა – ლეოპარდის თვე, ლალატიანი, ვერაგი თვე და უკვე გვათბობდა ყვითელი მზე და მას დღითი დღე ემატებოდა მონითალო ელფერი. ჩვენ ვიდექით ტროტუარზე, პარაპეტან, ყურადღებას არ ვაქცევდით ბუკინისტებს, რომლებიც მაინც არაფერს მოგვცემდნენ უფულოდ, ველოდებოდით იმ ნუთს, როდის ალაპლაპ-